

به نام خدا

سؤالات متن کتاب مطالعات اجتماعی

نهم دبیرستان

(دوره اول)

همراه با پاسخ فعالیت ها

درس ۱۳ تا ۲۴

قابل استفاده دبیران محترم و دانش آموزان عزیز

تهیه کننده:

علی ندافی

"دبیر مطالعات منطقه ۳ تهران"

اردیبهشت ماه ۱۴۰۲

@Motalat909

۱- در دوره مظفرالدین شاه رویدادی بزرگ در ایران رخ داد. این رویداد .. نهضت مشروطیت .. بود.

۲- نتیجه نهضت مشروطه چه بود؟ نهضت مشروطه باعث شد نظام پادشاهی استبدادی، جای خود را به پادشاهی مشروطه داد.

۳- نظام پادشاهی مشروطه چه نوع حکومتی است؟ در نظام پادشاهی مشروطه قدرت و اختیارات پادشاه بر اساس قانون محدود می شود و اداره کشور تنها در اختیار شاه نیست و نهادهایی مانند مجلس شورا و هیئت وزیران (دولت) در اداره کشور مشارکت و دخالت دارند.

۴- چرا در میانه دوران سلطنت ناصرالدین شاه اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران رو به افول نهاد و در دوران مظفرالدین شاه بیشتر شد؟ با افزایش نفوذ و دخالت انگلستان و روسیه در ایران، اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران رو به افول نهاد. این روند در دوران پادشاهی مظفرالدین شاه، به سبب ضعف و ناتوانی او فزونی یافت.

۵- چرا مردم ایران (در دوره قاجار) به تکاپوی اصلاح اوضاع کشور افتادند؟ مردم ایران که طعم تلخ استعمار را چشیده بودند و می دانستند که حکومت استبدادی کشورشان نیز قادر به مبارزه با استعمارگران نیست، با تکیه بر آموزه های دین اسلام و مذهب شیعه، به تدریج به تکاپوی اصلاح اوضاع کشور بر آمدند.

۶- کشورهای استعمارگر چگونه می خواستند کشورهای دیگر را مستعمره خود قرار دهند؟ آنها پس از انقلاب صنعتی تلاش کردند تا تمام جهان را در چنگ خود بگیرند و از منافع اقتصادی آنها بهره مند شوند. یکی از برنامه های آنها، تضعیف حکومت های مستقل در سراسر جهان و در نهایت تبدیل آن کشورها به مستعمرات کشورهای قدرتمندی چون انگلستان بود. آنها همچنین با ایجاد فقه های جدید و دامن زدن به اختلافات مذهبی و اجتماعی، سعی کردند تا نیروی مقاومت مردمی را در این کشور تضعیف کنند.

۷- نقش روشنفکران در انقلاب مشروطه چه بود؟ از اواسط دوره قاجار، برخی شروع به تمجید از ویژگی های تمدن غربی و حکومت های مشروطه کردند و در مقابل، اوضاع نابسامان کشور را بیان می کردند.

۸- روشنفکران در دوره قاجاریه چه چیزی را ترویج می دادند؟ بعضی از روشنفکران این دوران، پذیرش بی چون و چرای اندیشه های غربی و خودباختگی در برابر غرب را ترویج می کردند و نهضت اصلاح طلبی مردم ایران را که بر اساس عدالت خواهی و نفی استعمار بود، با عقاید و اندیشه های غربی، در می آمیختند.

۹- چه عواملی باعث بوجود آمدن اعتراضات مردمی در دوران مظفرالدین شاه شد؟ مظفرالدین شاه، شاهی نالایق بود که توانایی سامان دادن به کشور را نداشت و ماجرای هزینه های سنگین سفرهای او به خارج کشور در عین وضعیت بد اقتصادی مردم، موجب ناراحتی های فراوانی شده بود. چنین اوضاعی در کنار برخی توهین ها به مقدسات دینی مردم از سوی برخی کارگزاران کشورهای استعمارگر در ایران، سبب به وجود آمدن اعتراضات مردمی به رهبری علمای تهران و در رأس آنها، آیت الله بهبهانی و آیت الله سیدمحمد طباطبایی بود.

۱۰- چه چیزی انگیزه مردم را برای مبارزه با استبداد و سلطه خارجی بیشتر کرد؟ موفقیت نهضت تنباکو و قتل ناصرالدین شاه

۱۱- کدام عامل جریان مشروطه را سرعت بخشید؟ ماجرای فلک شدن برخی از تجار بود.

۱۲- جریان فلک شدن تجار توسط حاکم تهران چه بود؟ در آن زمان، قیمت برخی کالاهای اساسی مانند نان و قند بالا رفت، برخی از مردم به همراه تعدادی از تاجران قند به این گرانی اعتراض کردند. حاکم تهران بجای آنکه به شکایت آنان رسیدگی کند، به آنها توهین کرد و تاجران را فلک کرد.

۱۳- عکس العمل مردم از به فلک کشیده شدن تجار توسط حاکم تهران چه بود؟ اعتراضات ادامه یافت و عده ای از علما با تحصن (بست نشینی) در حرم حضرت عبدالعظیم از مردم حمایت کردند.

۱۴- تحسن در حرم عبدالعظیم ... یک ماه .. طول کشید.

۱۵- در رأس تحسن کنندگان حرم عبدالعظیم چه کسانی قرار داشتند؟ آیت الله بهبهانی و آیت الله سید محمد طباطبایی.

۱۶- مهمترین خواسته معترضین در حرم عبدالعظیم چه بود؟ تشکیل عدالت خانه در تمام شهرها و عمل به قانون اسلامی به شکل دقیق بود

۱۷- مظفرالدین شاه به خواسته های مهاجران عبدالعظیم عمل نکرد صحیح(*) غلط ( )

۱۸- وقتی مظفرالدین شاه به خواسته های مهاجران عبدالعظیم عمل نکرد علما و مردم دست به چه اقدامی زدند؟ در پی تشکیل نشدن

عدالت خانه و شدید شدن اعتراضات، شهر حالت نیمه تعطیل به خود گرفت و آیت الله طباطبایی و بهبهانی که پیشرفت کار را بدون همراهی آیت الله شیخ فضل الله نوری ناممکن می دیدند، از او خواستند تا به جمع معترضین پیوندند. شیخ فضل الله که بزرگترین عالم تهران بود، با آنان همراه شد و در پی او، اکثر روحانیون تهران به معترضان ملحق شدند. در نهایت، جمعی چند هزار نفره، برای به دست آوردن مطالبات خود، راهی قم شدند و با ارسال نامه به عالمان دیگر شهرها و مراجع در عراق، بسیاری از ایشان را با خود همراه کردند.

۱۹- چرا عده ای از معترضین در سفارت انگلیس تحسن کردند؟ با خروج علما از تهران، در شهر شایعه شد که دولت قرار است تجار و کسبه

ای را که جزء معترضان هستند، تحت فشار قرار دهد. از این رو، جمعی از آنها به تحریک برخی وابستگان انگلستان، به سفارت این کشور پناه بردند. به تدریج جمعیت تحسن کنندگان در سفارت افزایش یافت و به هزاران نفر تاجر، کاسب، طلبه و عموم مردم رسید.

۲۰- عکس العمل اعضای سفارت انگلیس در برابر تحسن مردم در سفارت خانه چه بود؟ اعضای سفارت از این فرصت استفاده کردند و با

پذیرایی از مردم، به تأثیر گذاری بر خواسته های آنان پرداختند و بیشتر مردم نیز، از سیاست پیچیده استعماری انگلیس و سوء استفاده این کشور از تحسن آنها، غافل بودند. بسیاری از مردم برای اولین بار در سفارت با واژه "مشروطه" آشنا شدند و انگلیسی ها و غربگرایان به آنان القا کردند که بادی همچون انگلستان، مشروطه و مجلس شورا بخواهند.

۲۱- فرمان مشروطیت توسط چه کسی و در چه تاریخی امضا شد؟ توسط مظفرالدین شاه و در مرداد ۱۲۸۵.

۲۲- پس از صدور فرمان مشروطه عده ای از سیاستمداران مشروطه خواه، به سرعت .. قانون اساسی .. را تدوین کردند.

۲۳- مسائل و حوادث پس از مشروطه که باعث شد هدف های اصلی جنبش مشروطه خواهان بطور کامل محقق نشود چه بود؟

الف) تدوین متمم قانون اساسی و شدت گرفتن اختلاف ها (ب) تعطیلی مجلس (پ) شهادت شیخ فضل الله نوری
ت) افزایش دخالت های خارجی (ث) وقوع جنگ جهانی اول

۲۴- چرا قانون اساسی کاستی هایی داشت و عکس العمل علما در این زمینه چه بود؟ تنظیم شتابان قانون اساسی توسط نمایندگان موجب

بروز کاستی هایی در آن شد. این کاستی ها، آیت الله شیخ فضل الله نوری و جمعی زیادی از علما و دلسوزان را واداشت تا خواستار افزودن برخی متمم ها به قانون اساسی شوند.

۲۵- متمم قانون اساسی با تلاش چه کسی به قانون اساسی افزوده شد؟ شیخ فضل الله نوری

۲۶- متمم قانون اساسی در چه موردی بود؟ بخش هایی در متمم قانون اساسی تصویب شد که بنابر آن، باید چند نفر از مجتهدان و فقیهان

اسلام که با شرایط و زمان خود آشنا بودند، در مجلس شورا شرکت می کردند تا قانون های مصوب، مخالف قواعد اسلامی نباشد.

۲۷- پس از مظفرالدین شاه چه کسی جانشین او شد؟

الف) ناصرالدین شاه ( ) (ب) احمد شاه ( ) (ج) محمدعلی شاه (*) (د) احمد میرزا ( )

۲۸- محمدعلی شاه چگونه پادشاهی بود؟ پادشاهی مستبد بود.

۲۹- به دستور .. محمدعلی شاه .. مجلس به توپ بسته شد و منحل گردید.

۳۰- مجلس چگونه توسط محمدعلی شاه به توپ بسته شد و منحل گردید؟ او با پشتیبانی دولت روسیه و حمایت طرف داران حکومت استبدادی، تصمیم گرفت حکومت نوپای مشروطه را نابود سازد. پس از چند ماه اختلاف و درگیری موافقان و مخالفان مشروطه و حوادثی مانند قتل صدراعظم شاه و سوء قصد به جان شاه، به دستور محمدعلی شاه، مجلس به توپ بسته شد و منحل گردید.

۳۱- با تعطیلی مجلس، گروهی از مشروطه خواهان به .. اروپا.. رفتند.

۳۲- مجاهدان مشروطه خواه در تبریز به رهبری .. ستارخان.. و .. باقرخان.. در برابر حکومت استبدادی محمدعلی شاه به پا خاستند.

۳۳- چه کسانی در برابر استبداد محمدعلی شاه به پا خاستند و چه نتیجه ای گرفتند؟ مردم و علما در داخل کشور به مقاومت پرداختند. مقاومت اصلی از سوی مردم تبریز و به سردمداری ستارخان و باقرخان و با حمایت مراجع نجف شکل گرفت. در این زمان، طرف داران مشروطه در گیلان و اصفهان، در پی انتشار خبر مقاومت مردم تبریز، راهی تهران شدند و آن را تصرف کردند.

۳۴- فاتحان تهران پس از فتح تهران دست به چه اقدامی زدند؟ با تشکیل مجلسی فوق العاده، محمدعلی شاه را برکنار کردند و پسر نوجوانش، احمدشاه، را به جانشینی او برگزیدند.

۳۵- با پیروزی دوباره مشروطه خواهان چه اتفاقی افتاد؟ با پیروزی دوباره مشروطه خواهان انتظار می رفت که دشمنان واقعی نهضت، مجازات شوند. اما آنها رها شده و محمدعلی شاه نیز بدون محاکمه به خارج کشور منتقل شد. همچنین، در اولین روزها، جمعی از علما دستگیر شدند و شیخ فضل الله نوری نیز پس از یک محاکمه نمایشی، به شکلی دردآور اعدام شد.

۳۶- شهادت شیخ فضل الله نوری در جریان نهضت مشروطه نشان دهنده چیست؟ شهادت مظلومانه بزرگترین عالم تهران در جریان نهضت مشروطه که قبل از آن در نهضت تنباکو نیز نقش موثری داشت، نشانه ای از انحراف در مسیر مشروطه بود که از مدت ها قبل، شروع شده بود.

۳۷- شیخ فضل الله نوری مخالف و طرفدار چه نوع مشروطه ای بود؟ با مشروطه منطبق بر ارزش های غربی مخالف بود و طرف دار مشروطه شرعی بر پایه ارزش های اسلامی بود.

۳۸- انگلستان و روسیه برای مقابله با آلمان و متحدانش چه تصمیمی گرفتند؟ تصمیم گرفتند بجای رقابت، با یکدیگر همکاری کنند. به همین دلیل، طی قرار داد ۱۹۰۷ ایران را بین خود تقسیم کردند.

۳۹- قرارداد ۱۹۰۷ بین کدام کشورها بسته شد؟ انگلستان و روسیه

۴۰- جنگ جهانی اول در چه سالی و بین چه کشورهایی رخ داد؟ در سال ۱۹۱۴ میلادی (۱۲۹۲ شمسی) بین متحدین و متفقین

۴۱- جنگ جهانی اول پس از .. سال با پیروزی .. متفقین .. به پایان رسید.

۴۲- نتیجه جنگ جهانی اول چه بود؟ بر اثر این جنگ، میلیون ها نفر کشته، زخمی و آواره شدند و خسارت ها و ویرانی های زیادی به بار آمد.

۴۳- در جنگ جهانی اول متحدین و متفقین کدام کشورها بودند؟

متحدین	آلمان، ایتالیا، اتریش، مجارستان و عثمانی
متفقین	انگلستان، روسیه، فرانسه، در اواخر جنگ (آمریکا)

۴۴- موضع ایران در جنگ جهانی اول چه بود؟ دولت ایران در ابتدای جنگ جهانی اول بی طرفی کامل خود را اعلام کرد اما انگلستان، روسیه و عثمانی این بی طرفی را نادیده گرفتند و نیروهای خود را وارد ایران کردند. پس از آن برخی مناطق ایران صحنه نبرد نیروهای روسیه و انگلستان با قوای عثمانی بود.

۴۵- دلیرمردان تنگستانی به فرماندهی .. رئیسعلی دلواری .. با اینار جان خویش ضربه سنگینی به اشغالگران وارد آورد.

۴۶- کدامیک از کشورهای زیر در جنگ جهانی اول جزء کشورهای متفقین بود؟

(د) عثمانی ( )

(ج) انگلستان (*)

(ب) ایتالیا ( )

(الف) آلمان ( )

۱- کار برگه شماره (۱۰) را انجام دهید.

(جواب بر عهده دانش آموزان)

۲- چه جریان هایی با چه تفاوت هایی در نهضت مشروطه نقش داشتند؟

در این نهضت دو گروه که شامل علما و روشنفکران بودند نقش داشتند. علما خواهان ایجاد عدالتخانه و اجرای قوانین اسلامی و مبارزه با استعمارگران بودند. و روشنفکران خواهان برقراری عدالت و مبارزه با استعمار بر اساس عقاید و اندیشه های غرب بودند.

۳- چه حوادث مهمی در فاصله فرمان مشروطیت تا آغاز جنگ جهانی اول رخ داد؟

تدوین قانون اساسی، درگذشت مظفرالدین شاه، پادشاهی محمدعلی شاه، به توپ بستن مجلس و تعطیلی آن، فتح تهران، شهادت شیخ فضل الله نوری و تقسیم ایران بین انگلیس و روسیه (قرارداد ۱۹۰۷).

۴- مهمترین موانع و مشکلات داخلی نظام مشروطه را توضیح دهید.

استبداد محمدعلی شاه و وابستگی او به روسیه- اختلاف بین رهبران مشروطه- انحراف از مسیر اسلام.

۵- پس از مطالعه متن، به نقشه دقت کنید و بگویید:

الف) روسیه و انگلستان در قرارداد ۱۹۰۷ تقریباً کدام نواحی ایران را تحت نفوذ خود گرفتند؟

روسیه شمال، شمال شرقی و شمال غربی و انگلستان جنوب شرقی ایران را تحت نفوذ خود قرار داد.

ب) هدف انگلستان و روسیه از امضای قرارداد ۱۹۰۷ چه بود؟

برای مقابله با قدرت روزافزون آلمان و متحدانش، تصمیم گرفتند به جای رقابت، با یکدیگر همکاری کنند.

پ) قرارداد ۱۹۰۷ چه نتایجی برای ایران داشت؟

روسیه با خیالی آسوده در امور داخلی ایران مداخله می کرد و اجازه نمی داد که دولت و مجلس اوضاع آشفته کشور را سروسامان دهند. علاوه بر این، نیروهای روسیه وارد خاک ایران شدند. آنها در تبریز تعدادی از مشروطه خواهان را کشتند و در مشهد نیز حرم امام رضا(ع) را به گلوله بستند.

۶- آثار و پیامدهای سیاسی و اجتماعی جنگ جهانی اول در ایران را بنویسید.

جنگ جهانی اول موجب بی ثباتی و آشفتگی بیشتر اوضاع ایران شد. به دلیل حضور نیروهای اشغالگر و درگیری های نظامی، دولت مرکزی به نهایت ضعف رسید و تسلط خود را بر امور کشور از دست داد. نافرمانی و سرپیچی از فرمان دولت مرکزی گسترش یافت و امنیت و آسایش مردم از بین رفت. در آن سالها، ایرانیان دچار مصیبت های بزرگی مانند قحطی، فقر، گرسنگی و شیوع بیماری های واگیردار شدند و افرادی جان خود را از دست دادند.

۱- بعد از جنگ جهانی اول چه عواملی زمینه را برای انتقال حکومت از قاجاریه به پهلوی فراهم کرد؟ کشور ما در گیر انبوهی از مشکلات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی بود. این مشکلات به علاوه برنامه ها و سیاست های انگلستان در ایران، زمینه را برای انتقال حکومت از قاجاریه به پهلوی فراهم آورد.

۲- چرا روسیه در اواخر جنگ جهانی اول نیروهایش را از ایران فرا خواند؟ چون حکومت تزار روسیه بر اثر وقوع انقلابی عظیم سرنگون شد. پس از آن، نام این کشور به اتحاد جماهیر شوروی تغییر یافت. دولت جدید شوروی نیروهایش را از ایران فرا خواند و سرگرم مسائل داخلی خود شد.

۳- قرارداد ۱۹۱۹ در زمان نخست وزیری .. وثوق الدوله .. بسته شد.

۴- قرارداد ۱۹۱۹ بین کدام کشورها منعقد گردید؟ ایران - انگلستان

۵- مفاد قرارداد ۱۹۱۹ چه بود؟ بر اساس این قرارداد، اداره امور نظامی و مالی ایران در اختیار کارشناسان (مستشاران) نظامی و مالی انگلستان قرار می گرفت.

۶- چه کسانی با قرارداد ۱۹۱۹ مخالفت کردند؟ آیت الله مدرس و شیخ محمد خیابانی

۷- احمد شاه قاجار از تأیید قرار داد ۱۹۱۹ خودداری کرد. صحیح (*) غلط ( )

۸- کودتای ۱۲۹۹ چگونه انجام شد؟ انگلستان پس از ناکامی در اجرای قرارداد ۱۹۱۹، در صدد برآمد که از طریق کودتا اهداف استعماری خود را در ایران پیگیری کند. انگلیسی ها یکی از فرماندهان نیروی قزاق به نام رضا خان را به عنوان مهره نظامی و سید ضیاء الدین طباطبایی را به عنوان مهره سیاسی کودتا برگزیدند. در سوم اسفند ۱۲۹۹ نیروهای تحت فرمان رضاخان مراکز مهم پایتخت را اشغال کردند و احمد شاه مجبور شد سید ضیاء را به نخست وزیری و رضا خان را به فرماندهی کل قوا منصوب کند.

۹- سید ضیاء الدین طباطبایی از سیاستمداران طرفدار کدام کشور بود؟ انگلستان

۱۰- بعد از کودتای ۱۲۹۹ احمدشاه مجبور شد چه کسی را به نخست وزیری و چه کسی را به فرماندهی کل قوا منصوب کند؟ سید ضیاء را به نخست وزیری و رضا خان را به فرماندهی کل قوا منصوب کرد.

۱۱- بعد از کدام واقعه رضا خان به فرماندهی کل قوا منصوب شد؟

الف) قرار داد ۱۹۱۹ ( ) ب) کودتای ۱۲۹۹ (*) ج) جنگ جهانی اول ( ) د) جنگ جهانی دوم ( )

۱۲- روحیه رضا خان چگونه بود؟ رضا خان دارای روحیه استبدادی بود و این ویژگی، به او برای به ثمر نشاندن اهداف انگلیسی ها کمک می کرد.

۱۳- کودتای ۱۲۹۹ مقدمه تغییر حکومت از قاجاریه به پهلوی بود. صحیح (*) غلط ( )

۱۴- رضا خان برای رسیدن به حکومت چه اقداماتی را انجام داد؟ او و نیروهای نظامی اش با خشونت تمام، در بین مردم رعب و وحشت ایجاد کرد و فضای حکومت نظامی را بر جامعه حاکم کرد و نظم و آرامش ظاهری بوجود آورد.

۱۵- رضا خان برا جلب نظر مردم، خود را چگونه فردی نشان می داد؟ رضا خان در آن زمان برای جلب نظر مردم، خود را فردی مذهبی و پایبند به احکام و ارزش های دینی نشان می داد. به همین دلیل، در مراسم و مجالس مذهبی حضور می یافت و با علما دیدار و مشورت می کرد.

۱۶- رضا خان چگونه به حکومت رسید؟ او با استفاده از موقعیت خود به عنوان وزیر جنگ و نخست وزیر، طرفداران خود را وارد مجلس شورای ملی کرد. در سال ۱۳۰۴ شمسی مجلس شورای ملی با وجود مخالفت جدی تعدادی از نمایندگان، مانند آیت الله مدرس، احمدشاه را از قدرت برکنار کرد و حکومت موقت را به رضاخان سپرد. سپس، مجلس مؤسسان به طور رسمی حکومت را به رضا خان و خانواده او واگذار کرد.

۱۷- شیوه حکومت رضا شاه چگونه بود؟ رضاشاه از ابتدای حکومت به استبداد (دیکتاتوری) روی آورد. در دوران حکومت او، هیئت وزیران و نمایندگان مجلس شورای ملی اختیار و استقلال چندانی نداشتند و تابع دستورات شاه بودند. حکومت رضاشاه به احزاب و روزنامه های مستقل اجازه فعالیت نمی داد و با زور و خشونت، فضای خفقان، ترس و سرکوب را بر جامعه حاکم کرد. در چنین شرایطی، مخالفان سرنوشتی جز تبعید، زندانی، شکنجه و اعدام نداشتند.

۱۸- یکی از مخالفان سرسخت شیوه حکومت رضاشاه .. آیت الله مدرس .. بود که به دست مأموران این حکومت به شهادت رسید.

۱۹- رهبر نهضت جنگل چه کسی بود و توسط چه کسی سرکوب شد؟ میرزا کوچک خان جنگلی بود و توسط رضا خان سرکوب شد.

۲۰- دو مورد از اقدامات رضاشاه را بنویسید. ایجاد ارتش منظم - احداث راه آهن سراسری

۲۱- هدف رضا شاه از ایجاد ارتش منظم چه بود؟ به وجود آوردن ارتش منظم در ایران از جمله برنامه های اساسی انگلیسی ها و اهداف استعماری آنها بود. این ارتش ضمن اینکه تمرکز قدرت سیاسی را در کشور ممکن می ساخت، قیام های مردمی را سرکوب می کرد و در مواقع ضروری، به عنوان تأمین کننده اهداف نظامی انگلستان مورد استفاده قرار می گرفت. رضا شاه نیروهای سه گانه ارتش را به هدایت انگلیسی ها بوجود آورد.

۲۲- علت شکست ارتش رضا شاه در جنگ جهانی دوم چه بود؟ ارتش رضا شاه ناکارآمد و فاقد قدرت کافی بود و در تهاجم متفقین در زمان جنگ جهانی دوم، به سرعت شکست خورد.

۲۳- قانون نظام وظیفه عمومی در زمان رضا شاه تصویب شد. صحیح (*) غلط ( )

۲۴- هدف از احداث راه آهن سراسری توسط رضا شاه چه بود؟ احداث راه آهن بجای آنکه با اهداف اقتصادی و به نفع مردم کشور طراحی شود، هدف آن ایجاد راهی سراسری برای انتقال سریع نیروهای انگلیسی از جنوب به شمال بود. در صورت پیشروی روس ها، انگلیسی ها با استفاده از این راه می توانستند نیروهای خود را به سرعت به شمال بفرستند و مانع نفوذ آنها به هندوستان شوند.

۲۵- در جنگ جهانی دوم مهمترین عامل ارتباطی نیروهای متفقین .. راه آهن سراسری .. ایران بود.

۲۶- بهانه رضاشاه برای تضعیف ارزش های دینی مردم چه بود؟ پیشرفت و نوسازی فرهنگی و اجتماعی

۲۷- اقدامات رضاشاه جهت تضعیف ارزش های اسلامی و تخریب فرهنگ ایرانی چه بود؟ مجبور کردن مردم به این که لباس یکسانی به تن کنند و کلاه لبه داری (مشهور به کلاه پهلوی) بر سر بگذارند. پس از آن، محدودیت هایی برای برگزاری مراسم مذهبی از جمله عزاداری امام حسین (ع) به وجود آمد و زمزمه برداشتن (کشف) حجاب مطرح شد.

۲۸- قیام مردم مشهد در مسجد گوهرشاد علیه رضاشاه را شرح دهید. مردم مشهد در اعتراض به این کارها در مسجد گوهرشاد گرد هم آمدند. نیروهای نظامی مردم را در کنار حرم حضرت امام رضا (ع) به گلوله بستند و عده ای را شهید و مجروح کردند.

۲۹- رضاشاه دستور داد حجاب را با زور و خشونت از سر زنان و دختران ایرانی بردارند. صحیح (*) غلط ( )

۳۰- باستان گرایی در دوران حکومت رضا شاه به چه هدفی شدت گرفت؟ با هدف تضعیف و به حاشیه راندن اسلام، شدت گرفت. در این دوران، ارتباط میان علایق دینی و ملی مردم ایران سبب اقتدار و تقویت هویت ملی است، نادیده گرفته می شد و تلاش گسترده ای برای از بین بردن هویت قومی و ارزش های برخی از اقوام انجام شد.

۳۱- جنگ جهانی دوم چگونه آغاز شد؟ با حمله ناگهانی آلمان به لهستان آغاز شد.

۳۲- با پیوستن ایتالیا و ژاپن به .. آلمان .. دولت های محور تشکیل شد.

۳۳- دولت های محور و متفقین را در جنگ جهانی دوم نام ببرید.

دولت های محور	آلمان، ایتالیا، ژاپن
متفقین	انگلستان، فرانسه شوروی (روسیه)، آمریکا

۳۴- در جنگ جهانی دوم ایران چه موضعی گرفت؟ دولت ایران اعلام بی طرفی کرد.

۳۵- در جنگ جهانی دوم بهانه متفقین جهت اشغال ایران چه بود؟ در شهریور ۱۳۲۰، متفقین به بهانه حضور تعدادی از کارشناسان آلمانی، کشور ما را به اشغال خود در آوردند.

۳۶- هدف اصلی نیروهای متفقین از اشغال ایران چه بود؟ استفاده از موقعیت و منابع و امکانات ایران به سود خویش بود.

۳۷- متفقین پس از اشغال ایران در جنگ جهانی دوم چه کردند؟ رضا شاه را مجبور کردند که به نفع پسرش، محمدرضا شاه، از قدرت کناره گیری کند و سپس او را از ایران تبعید کردند.

۳۸- پس از رضا شاه چه کسی شاه ایران شد؟ پسرش محمدرضا شاه.

۳۹- محمدرضا شاه پهلوی چگونه فردی بود؟ او نیز همانند پدرش، چون منتخب مردم نبود و دست نشاندۀ بیگانه بود، مطیع برنامه ها و اهداف افرادی بود که بقای خود در حکومت را وابسته به آنها می دانست.

۴۰- در جنگ جهانی دوم کدام کشورها پیروز شدند؟ متفقین با شکست دادن آلمان و بمباران اتمی ژاپن (توسط آمریکا)، پیروز شدند.

۴۱- جنگ جهانی دوم با بمباران اتمی .. ژاپن .. توسط .. آمریکا .. به پایان رسید.

۴۲- سران متفقین در جنگ جهانی دوم به چه منظوری به تهران آمدند؟ (بیشتر بدانیم) سران متفقین در مقطعی از جنگ جهانی دوم، جهت تصمیم گیری برای آینده جنگ و نحوه تقسیم جهان بین خود، به تهران آمدند.

۴۳- برخورد رؤسای کشورهای آمریکا، انگلیس و شوروی در ایران با محمدرضا شاه در جنگ جهانی دوم چگونه بود؟ (بیشتر بدانیم)

رؤسای کشورهای آمریکا، انگلیس و شوروی بدون اینکه به محمدرضا شاه چیزی بگویند و حتی او را از سفر خود مطلع کنند از ۶ تا ۹ آذر ۱۳۲۲ در سفارت شوروی در تهران بسر بردند و بعد از برپایی جلسه و اتخاذ برخی تصمیمات، بدون اندکی اعتنا به شاه ایران به کشورهای خود بازگشتند.

۴۴- چرا در سال های نخست حکومت محمدرضا شاه، مجلس شورای ملی و هیئت وزیران نقش موثری در اداره کشور بدست آوردند؟

او در سال های نخست سلطنت خود این امکان را نداشت که همچون پدرش با استبداد حکومت کند.

۴۵- ایران در اولین سال های حکومت محمدرضا شاه از لحاظ سیاسی چه وضعیتی داشت؟ محمدرضا شاه در سال های نخست سلطنت

خود این امکان را نداشت که همچون پدرش با استبداد حکومت کند. بنابر این، برای نمایندگان مجلس شورای ملی و هیئت وزیران فرصتی به وجود آمد که در اداره امور کشور نقش موثری داشته باشند.

۴۶- در اوایل حکومت محمدرضا شاه چه چیزی به ثبات و آرامش سیاسی کشور آسیب می زد؟ رقابت های انگلستان، شوروی و آمریکا

برای کسب نفوذ سیاسی و اقتصادی هر چه بیشتر در ایران.

۴۷- امتیاز بهره برداری از منابع نفت ایران در زمان مظفردالدین شاه به .. انگلیسی ها .. واگذار شد.

۴۸- رهبران ملی شدن صنعت نفت را چه کسانی بر عهده داشتند؟ آیت الله کاشانی - دکتر محمد مصدق

۴۹- صنعت نفت در چه تاریخی ملی اعلام شد؟ اسفند ۱۳۲۹

۵۰- دکتر مصدق با چه هدفی به نخست وزیری رسید؟ قانون را به اجرا در آورد و دست بیگانگان را از منابع و صنعت کوتاه کند.

۵۱- چرا انگلستان نتوانست از ملی شدن صنعت نفت جلوگیری کند؟ به دلیل وحدت ملت و همدلی رهبران نهضت.

۵۲- جمعیت فداییان اسلام توسط چه کسی تشکیل شد؟ (بیشتر بدانیم) شهید نواب صفوی

۵۳- فعالیت های فداییان اسلام در چه زمینه ای بود؟ (بیشتر بدانیم) فعالیت ها و مبارزات مختلف نظامی، سیاسی و فرهنگی.

۵۴- سرانجام فداییان اسلام چه بود؟ (بیشتر بدانیم) سرانجام نواب صفوی و برخی یاران با وفایش، در دی ماه ۱۳۳۴، توسط رژیم شاه تیر باران شده و به شهادت رسیدند.

۵۵- علت شکست نهضت ملی شدن نفت چه بود؟ پس از مدتی، میان رهبران و گروه های سیاسی پشتیبان نهضت ملی شدن نفت اختلاف بروز کرد و اتحاد و همدلی به تفرقه و دشمنی تبدیل شد.

۵۶- کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ با حمایت کدام کشورها اتفاق افتاد؟ انگلستان و آمریکا

۵۷- کودتای ۲۸ مرداد با چه هدفی صورت گرفت؟ سرنگونی دولت مصدق

۵۸- دولت مصدق چگونه سقوط کرد؟ طبق برنامه ای که دو کشور آمریکا و انگلیس طراحی کرده بودند، در روز ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ واحدهایی از ارتش به فرماندهی سرلشکر فضل الله زاهدی به خیابان ریختند و با اشغال مراکز مهم پایتخت، دولت دکتر مصدق را سرنگون کردند.

۵۹- فرماندهی کودتای ۲۸ مرداد برعهده چه کسی بود؟ سرلشکر فضل الله زاهدی

۶۰- به چه دلیل دکتر مصدق به امریکا اعتماد کرد؟ (بیشتر بدانیم) او گمان می کرد در مبارزه با استعمار انگلیس می تواند به آمریکای جوان اعتماد کند و از قدرت این کشور برای مهار انگلیس بهره گیرد.

۶۱- نتیجه اعتماد دکتر مصدق به آمریکا چه بود؟ (بیشتر بدانیم) انگلیس و آمریکا دست به دست هم داده و مصدق و نهضت ملی ایران را ساقط کردند. اعتماد مصدق به امریکا در بازگشت سلطنت پهلوی به کشور و تقویت دوستی شاه و آمریکا نیز تاثیر گذاشت.

۶۲- آثار کودتای ۲۸ مرداد چه بود؟ منابع نفت ایران دوباره در اختیار بیگانگان قرار گرفت و نوفذ و سلطه آمریکا بر کشور ما به تدریج افزایش یافت. چندماه بعد از کودتا، حکومت پهلوی با نادیده گرفتن قانون ملی شدن نفت، امور اکتشاف، استخراج و فروش نفت را طی قراردادی به چندین شرکت نفتی انگلیسی، آمریکایی، هلندی و فرانسوی واگذار کرد. این شرکت ها متعهد شدند ۵۰ درصد در آمد فروش نفت را به ایران بپردازند.

۶۳- محمدرضا شاه پس از کودتای ۲۸ مرداد سلطنت خود را مدیون کدام کشورها می دانست؟ مدیون انگلیس و آمریکا می دانست.

۶۴- محمدرضا شاه پس از کودتای ۲۸ مرداد چه سیاستی در پیش گرفت؟ به شاهی مستبد و ستمگر تبدیل شد که اصول قانون اساسی را آشکارا نادیده می گرفت. او همچنین با تأسیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) به سرکوب شدید مخالفان پرداخت و دوباره فضای ترس و خفقان بر ایران حاکم شد.

۶۵- محمدرضا شاه با تأسیس .. سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) .. به سرکوب شدید مخالفان پرداخت.

۶۶- کودتای ۲۸ مرداد مقدمه ای برای تغییر حکومت ایران بود. صحیح ( ) غلط (*)

فعالیت های درس ۱۴

۱- دلیل مخالفت گسترده آزادی خواهان با قرارداد ۱۹۱۹ چه بود؟

جلوگیری از سلطه همه جانبه انگلستان بر ایران

۲- الف) علت کودتای ۱۲۹۹ چه بود؟

انگلستان پس از ناکامی در اجرای قرارداد ۱۹۱۹، در صدد برآمد که از طریق کودتا اهداف استعماری خود را در ایران پیگیری کند.

ب) کدام شرایط و عوامل داخلی به رضاخان در دستیابی به قدرت کمک کرد؟

حمایت انگلستان- نارضایتی مردم از اوضاع- بی کفایتی احمدشاه- قدرت گرفتن رهبران احزاب سیاسی در مجلس.

۳- الف) کشور ما در دو جنگ جهانی اول و دوم "پل پیروزی متفقین" لقب گرفت. با راهنمایی دبیر خود و با همفکری یکدیگر، بگویید

چرا این لقب به ایران داده شد. (جواب بر عهده دانش آموزان)

ب- آثار و پیامدهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جنگ جهانی دوم بر ایران چه بود؟

کشور ما تا پایان جنگ جهانی دوم در اشغال بیگانگان بود. جنگ جهانی دوم نیز همچون جنگ جهانی اول، به اقتصاد جامعه ایران خسارت ها و آسیب های زیادی وارد کرد. مردم ایران طی آن سال ها با کمبود و گرانی شدید مواد غذایی، مخصوصا نان، روبرو بودند و عده زیادی بر اثر گرسنگی و سوء تغذیه جان سپردند.

۴- چه شباهتی ها و تفاوت هایی در اهداف نهضت تنباکو و نهضت ملی شدن نفت وجود دارد؟

شباهت: مبارزه با انگلیس بود- روحانیون و روشنفکران نقش اساسی داشتن.

تفاوت: نهضت تنباکو در زمان قاجاریه بود ولی ملی شدن نفت در زمان پهلوی- در نهضت تنباکو یک قرارداد لغو شد ولی در ملی شدن صنعت نفت یک منبع برای کشور حفظ شد.

۵- الف) مهمترین دلیل موفقیت کودتای ۲۸ مرداد چه بود؟

اختلاف میان رهبران نهضت باعث ایجاد تفرقه بین مردم شد و آمریکا و انگلیس از این موقعیت نهایت استفاده را کردند.

ب) کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ چه تفاوت و شباهتی با کودتای ۱۲۹۹ داشت؟

در هر دو کودتا کشورهای خارجی دخالت داشتند- کودتای ۱۲۹۹ برای تغییر نظام پادشاهی بود ولی کودتای ۱۳۳۲ برای تثبیت نظام پادشاهی بود

- ۱- چرا پس از کودتای ۲۸ مرداد مردم از وضعیت کشور ناراضی و ناراحت بودند؟ پس از کودتای ۲۸ مرداد و بازگشت محمدرضا شاه به سلطنت، به تدریج نفوذ و سلطه آمریکا بر ایران بیشتر شد. در آن زمان، مردم ایران از شکست نهضت ملی شدن نفت و تسلط دوباره بیگانگان بر کشورشان ناراحت بودند.
- ۲- دو نمونه از تغییرات انجمن های ایالتی و ولایتی را بنویسید. ۱- شرط مسلمان بودن برای انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان لغو گردید. ۲- شرط سوگند به قرآن یاد کردن انتخاب شوندگان، به سوگند به کتاب آسمانی تبدیل شد.
- ۳- چرا تصویب نامه انجمن ایالتی و ولایتی موجب تضعیف اسلام و تخریب ارزش های اسلامی می شد؟ چون شرط مسلمان بودن برای انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان لغو گردید. و دیگر آنکه شرط سوگند به قرآن یاد کردن انتخاب شوندگان به سوگند به کتاب آسمانی تبدیل شد.
- ۴- به چه دلیلی علما با تغییر قانون انجمن های ایالتی و ولایتی مخالف بودند؟ حکومت پهلوی به ظاهر وانمود می کرد که با این تغییرات قانونی قصد دارد مردم را در فعالیت های اجتماعی مشارکت بدهد. اما در واقع هدف او تضعیف هویت اسلامی جامعه ایران بود.
- ۵- برجسته ترین مخالف تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی .. امام خمینی .. بود که در قم اقامت داشت.
- ۶- چرا امام خمینی با قانون انجمن های ایالتی و ولایتی به مخالفت برخاست؟ چون می دانست که هدف حکومت از این تغییرات، مخالفت با اسلام و تخریب ارزش های اسلامی است.
- ۷- سرانجام تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی چه شد؟ سرانجام در نتیجه مخالفت جدی امام و سایر علما، دولت مجبور شد این تصویب نامه را لغو کند.
- ۸- شاه پس از لغو تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی دست به چه اقدامی زد؟ اعلام کرد که اصول شش گانه ای را با عنوان "انقلاب سفید" به همه پرسى (رفراندوم) خواهد گذاشت.
- ۹- چه کسانی به مخالفت با اصول شش گانه شاه پرداختند؟ چرا؟ امام خمینی و سایر علمای مبارز از اهداف و پیامدهای واقعی این اصول آگاه بودند و یقین داشتند که اجرای این اصول، موجب افزایش سلطه آمریکا بر ایران و وابستگی بیشتر سیاسی و اقتصادی کشور ما به بیگانگان می شود.
- ۱۰- امام خمینی در مخالفت با اصول شش گانه شاه از مردم چه درخواستی کردند؟ امام ضمن غیرقانونی شمردن همه پرسى اصول شش گانه، از مردم خواست که در آن شرکت نکنند.
- ۱۱- مردم کدام شهرها در مخالفت با اصول شش گانه تظاهرات کردند؟ تهران و قم
- ۱۲- اصول شش گانه در چه تاریخی به همه پرسى گذاشته شد؟ و نتیجه آن چه بود؟ با وجود اعتراض های مردم، در بهمن ۱۳۴۱ برگزار شد و حکومت پهلوی نیز اعلام کرد که بیشتر مردم با اصول شش گانه موافق اند.
- ۱۳- توصیه امام خمینی به مداحان و سخنرانان مذهبی در محرم ۱۳۴۲ چه بود؟ سکوت در برابر حکومت ستمگر، کمک به دشمنان اسلام است و از آنان خواست که خطر اسرائیل را به مردم گوشزد کنند.
- ۱۴- چرا امام در محرم ۴۲ از مداحان و سخنرانان مذهبی خواست خطر اسرائیل را به مردم گوشزد کنند؟ چون در آن زمان، حکومت پهلوی با اسرائیل رابطه برقرار کرده بود. رژیم پهلوی ۷۰ درصد از نفت اسرائیل را تأمین می کرد و هیچ گاه موضع گیری ای علیه تجاوز و اشغالگری های اسرائیل نمی کرد.

- ۱۵- امام خمینی در عاشورای ۴۲ در مدرسه فیضیه شاه را در مورد چه مسائلی به شدت محکوم کرد؟ ستمگری و همکاری با اسرائیل و وابستگی به آمریکا.
- ۱۶- علت و چگونگی قیام ۱۵ خرداد ۴۲ را بنویسید. دو روز بعد از سخنرانی امام در عاشورای ۴۲ مأموران شاه شبانه به خانه امام ریختند و ایشان را دستگیر و پس از انتقال به تهران، در یکی از پادگان های نظامی زندانی کردند. دستگیری امام موجب خشم و اعتراض گسترده مردم مسلمان ایران در شهرهای مختلف شد. رژیم شاه که از حرکت سریع و فراگیر مردم به وحشت افتاده بود، به مأموران خود دستور داد که تظاهرات کنندگان را به گلوله بزنند و قیام را سرکوب کنند.
- ۱۷- شدیدترین اعتراض ها به دستگیری امام خمینی در کدام شهرهای کشور صورت گرفت؟ قم، تهران و ورامین.
- ۱۸- قیام ۱۵ خرداد ۴۲ چه تأثیری در گسترش مبارزات مردم داشت؟ بر خشم و نفرت مردم انقلابی نسبت به شاه و عوامل حکومت افزود و انگیزه آنان را برای مبارزه تا سرنگونی حکومت پهلوی تقویت کرد.
- ۱۹- بر اساس لایحه کاپیتولاسیون (قضاوت سپاری) امریکایی ها چه امتیازی به دست آورده بودند؟ بر اساس این مصونیت، اگر امریکایی ها در ایران مرتکب جرمی می شدند، دادگاه های ایران حق رسیدگی به جرم آنها را نداشتند.
- ۲۰- امام خمینی به چه علت با لایحه کاپیتولاسیون مخالفت کردند؟ امام خمینی در یک سخنرانی مهم، دادن مصونیت قضایی به امریکاییان را اقدامی ذلت بار و خلاف استقلال کشور شمرده و شاه را به سبب وابستگی به آمریکا به شدت سرزنش کرد.
- ۲۱- چرا حکومت پهلوی تصمیم گرفت امام خمینی را تبعید کند؟ چون حکومت پهلوی دریافت که امام اهل سازش و سکوت نیست.
- ۲۲- امام خمینی در چه تاریخی و به کجا تبعید شد؟ در ۱۳ آبان ۴۳ ایشان به ترکیه تبعید شد. حدود یکسال بعد، تبعیدگاه امام از ترکیه به عراق تغییر یافت و تا مهر ۵۷ امام در شهر نجف ساکن بود.
- ۲۳- امام خمینی در تبعید، به چه شکلی مبارزات خود را ادامه داد؟ با صدور اعلامیه و فرستادن پیام، مردم و گروه های سیاسی را به مبارزه با حکومت پهلوی دعوت می کرد.
- ۲۴- مبارزه مردم ایران پس از تبعید امام خمینی به چه صورت ادامه یافت؟ نشرهای مختلف مردم به ویژه روحانیان، فرهنگیان، دانشجویان و بازاریان پس از تبعید رهبر نهضت، به مبارزه ادامه دادند. آنها به پیروی از امام، مبارزه را وظیفه ای دینی و شرعی می دانستند. علاوه بر یاران و پیروان امام خمینی، گروه های دیگری نیز با عقاید سیاسی متفاوت در مبارزه با حکومت پهلوی شرکت داشتند.
- ۲۵- روش مبارزاتی افرادی مانند استاد مطهری، دکتر شریعتی و آیت الله طالقانی چگونه بود؟ با سخنرانی، نوشتن کتاب و مقاله و برگزاری کلاس های تفسیر قرآن و نهج البلاغه در مساجد، حسینیه ها و دانشگاه ها، اسلام انقلابی را به جوانان معرفی کردند.
- ۲۶- اوضاع ایران در آستانه انقلاب اسلامی چگونه بود؟ در آن زمان شاه اکثر مخالفان خود را سرکوب کرده بود. آمریکا و بسیاری از کشورهای قدرتمند نیز از او پشتیبانی می کردند. با این حال مردم ایران به دلیل مسائل و مشکلات مختلف فرهنگی، سیاسی و اقتصادی از شاه و سیاست های او ناراضی بودند.
- ۲۷- دلایل سیاسی، فرهنگی - اجتماعی و اقتصادی نارضایتی مردم از حکومت شاه را بنویسید.
- ✓ حکومت پهلوی به فرهنگ و ارزش های اسلامی توجهی نداشت و برنامه های رادیو و تلویزیون و سینما در جهت بی بند باری و تخریب ارزش های اسلامی بود. (فرهنگی)
  - ✓ حکومت به بیگانگان وابسته بود و نفوذ و دخالت کشورهای خارجی به ویژه آمریکا در امور ایران، بر نارضایتی مردم افزوده بود. (سیاسی)
  - ✓ استبداد و سرکوب عامل دیگری بود که خشم و نفرت ایرانیان را علیه حکومت شاه بر می انگیزت. (سیاسی)

- ✓ رژیم پهلوی حقوق ملت و اصول قانون اساسی مشروطه را نادیده می گرفت. نمایندگان مجلس شورای ملی و هیئت وزیران در برابر شاه هیچ اختیاری نداشتند و کاملاً مطیع او بودند. (اجتماعی)
- ✓ روزنامه ها نیز آزادی نداشتند و نمی توانستند از شاه و مقام های حکومتی انتقاد کنند. (اجتماعی)
- ✓ ساواک و مأموران نظامی با انواع شکنجه ها، مخالفان را سرکوب می کردند و عده زیادی از مخالفان به اعدام، زندان و تبعید محکوم شده بودند. (سیاسی)
- ✓ حیف و میل و غارت ثروت و سرمایه های ملی کشور توسط خاندان پهلوی و مقام های حکومتی، در حالی که بیشتر مردم، بویژه در روستاها و شهرهای کوچک، در فقر و محرومیت به سر می بردند. (اقتصادی)
- ۲۸- رفتار نمایندگان مجلس شورای ملی و هیئت وزیران در برابر شاه چگونه بود؟** آنها در برابر شاه هیچ اختیاری نداشتند و کاملاً مطیع او بودند.
- ۲۹- اولین نگرانی مردم روستاها و شهرهای کوچک در زمان پهلوی چه چیزی بود؟** مسئله ادامه زندگی و بقا
- ۳۰- بسیاری از اعضای خانواده سلطنتی دارای چه رفتاری بودند؟** طبق اسناد لانه جاسوسی آمریکا، بسیاری از اعضای خانواده سلطنتی، دارای رفتارهای غیر اخلاقی بودند و علاقه ای نسبت به ایران و مردم ایران، نداشتند.
- ۳۱- علت درج مقاله توهین آمیز در روزنامه اطلاعات بر علیه امام چه بود؟** برگزاری مجالس ختم توسط مردم در برخی از شهرها برای حاج اقا مصطفی خمینی فرزند بزرگ امام که در سال ۱۳۵۶ به طرز مشکوکی در گذشته بود.
- ۳۲- عکس العمل شاه و درباریان نسبت به برگزاری مراسم ختم حاج اقا مصطفی خمینی چه بود؟** شاه و درباریان از این موضوع خشمگین شدند، و مقاله توهین آمیزی نسبت به امام در روزنامه اطلاعات منتشر کردند. این مقاله همچون کبریتی برانبار باروت انقلاب بود.
- ۳۳- اعتراضات مردم پس از انتشار مقاله توهین آمیز به امام در روزنامه اطلاعات نشانه چه بود؟** نشانه اعتقاد مردم به اسلام و روحانیت و همچنین پذیرش فکر و نگرش امام خمینی در دل های مردم بود.
- ۳۴- علت قیام ۱۹ دی ۱۳۵۶ مردم قم چه بود؟** و عکس العمل حکومت چگونه بود؟ انتشار مقاله توهین آمیز نسبت به امام در روزنامه اطلاعات. مأموران حکومتی این تظاهرات را به خاک و خون کشیدند.
- ۳۵- علت قیام ۲۹ بهمن مردم تبریز چه بود؟** مردم تبریز به مناسبت چهلم شهدای ۱۹ دی قم، در روز ۲۹ بهمن قیام کردند و تعداد زیادی از آنها شهید و زخمی شدند.
- ۳۶- اعتراض های مردم در سال ۵۷ چگونه ادامه پیدا کرد؟** اعتراض ها ادامه یافت و شهرهای مختلف ایران صحنه راهپیمایی علیه حکومت شد. هر چه زمان می گذشت، افراد بیشتری در تظاهرات حضور می یافتند و خواستار نابودی حکومت شاه می شدند. همچنین در این دوره کارکنان و کارگران شرکت نفت دست به اعتصاب زدند و کارکنان کارخانه های دیگر و مراکز آموزشی، رادیو، تلویزیون، روزنامه و ... دست از کار کشیدند.
- ۳۷- در مورد جمعه سیاه توضیح دهید.** یکی از خونین ترین رویدادهای دوران انقلاب اسلامی در روز ۱۷ شهریور ۵۷ در تهران به وقوع پیوست. در آن روز که به جمعه سیاه معروف شد، مأموران رژیم به طرز بی رحمانه ای تظاهرات مردم را در میدان ژاله (شهدای کنونی) به خاک و خون کشیدند و عده زیادی را شهید و زخمی کردند.
- ۳۸- عکس العمل شاه در برابر اعتراض و تظاهرات ملت چگونه بود؟** عکس العمل شاه متفاوت بود، از یک سو برای فریب ملت، پی در پی نخست وزیران خود را عوض می کرد و مدعی آن بود که پیام انقلاب آنان را شنیده است و به خواسته هایشان توجه خواهد کرد. از سوی دیگر، به مأموران خود دستور می داد که تظاهرکنندگان را سرکوب کنند.

- ۳۹- عکس العمل امام خمینی در برابر فریب شاه چه بود؟ با هوشیاری اقدامات شاه و حامیان خارجی او را خنثی کرد و مانع توقف و یا انحراف انقلاب از مسیر خود شد.
- ۴۰- چرا امام از عراق به پاریس رفت؟ پس از آنکه قیام ملت علیه شاه گسترش یافت دولت عراق امام را وادار کرد که آن کشور را ترک کند. امام ناچار به فرانسه رفت و در محله "نوفل لوشاتو" در حومه شهر پاریس اقامت گزید.
- ۴۱- حضور امام در پاریس چه مزیتی داشت؟ با حضور امام در پاریس، بسیاری از مبارزان توانستند با ایشان ملاقات و گفت و گو کنند. همچنین این امکان برای خبرنگاران سراسر جهان فراهم آمد تا پیام امام را به گوش مردم ایران و جهان برسانند.
- ۴۲- در نتیجه مبارزه مردم ایران، شاه در روز .. ۲۶ دی .. مجبور به فرار از کشور شد.
- ۴۳- رهبر انقلاب اسلامی در .. ۱۲ بهمن .. سال ۱۳۵۷ با استقبال بی نظیر و با شکوه مردم به میهن عزیز بازگشت.
- ۴۴- انقلاب اسلامی در .. ۲۲ بهمن .. سال ۱۳۵۷ به پیروزی رسید و عصر جدیدی در تاریخ ایران آغاز شد.
- ۴۵- شعار اصلی انقلاب اسلامی چه بود؟ استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی.
- ۴۶- هدف انقلاب اسلامی چه بود؟ از بین بردن وابستگی کشور به بیگانگان و تأمین حقوق ملت در چارچوب قوانین و ارزش های اسلامی .
- ۴۷- سه عامل موثر در موفقیت انقلاب اسلامی را بنویسید. ایمان به اسلام - وحدت ملت - رهبری قاطع امام خمینی.

فعالیت های درس ۱۵

۱- هدف آمریکا از ایجاد تغییرات در امور اجتماعی و اقتصادی در ایران چه بود؟ جلوگیری از وقوع قیام های مردمی و حفظ حکومت پهلوی.

۲- به نظر شما هدف شاه از برگزاری همه پرسی اصول شش گانه چه بود؟ چون محمدرضا شاه پیروی از سیاست های آمریکا را برای حفظ حکومت خود ضروری می دانست. به همین دلیل، مدت کوتاهی پس از لغو تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی اصول شش گانه را اعلام کرد.

۳- الف) کاربرگه شماره (۱۱) را انجام دهید.

(جواب بر عهده دانش آموزان)

ب) با مطالعه دقیق درس، اقدامات امام خمینی را در مبارزه با حکومت پهلوی به ترتیب روی نمودار بنویسید.

مخالفت با تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی	مخالفت با اصول شش گانه	سخنرانی تاریخی در مدرسه فیضیه	مخالفت با کاپیتولاسیون و دستگیری امام	ادامه مبارزه در دوران تبعید
--	------------------------	-------------------------------	---------------------------------------	-----------------------------

۴- جدولی با سه ستون رسم کنید. دلایل سیاسی، فرهنگی اجتماعی و اقتصادی ناراضی مردم از حکومت شاه را به تفکیک در آن بنویسید.

دلایل اقتصادی	دلایل فرهنگی اجتماعی	دلایل سیاسی
گرانی، عدم توجه به تولیدات داخلی - تصویت اصول شش گانه که موجب وابستگی صنایع کشور به بیگانگان و از بین رفتن صنایع و تولیدات داخلی می شد.	مبارزه با اسلام و قرآن و روحانیون - برنامه های رادیو، تلویزیون، سینما و تئاتر جهت تضعیف فرهنگ اسلامی	پشتیبانی آمریکا و اکثر قدرتهای افراد و وابستگی شاه به آنها - تصویب لایحه کاپیتولاسیون که اقدامی ذلت بار و خلاف استقلال کشور بود

۵- با توجه به آنچه در کتاب «آمادگی دفاعی» خوانده اید درباره زندگی یکی از شخصیت هایی که با حکومت پهلوی مبارزه نمود، تحقیق کنید و اهداف وی را در کلاس توضیح دهید. (جواب بر عهده دانش آموزان)

۶- کاربرگه شماره (۱۲) را انجام دهید. (جواب بر عهده دانش آموزان)

- ۱- پس از پیروزی انقلاب اسلامی تلاش برای تحقق کدام شعار آغاز شد؟ شعار "استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی"
- ۲- امام خمینی به دولت موقت چه مأموریتی داد؟ مأموریت داد که ضمن اداره امور کشور، اقدامات لازم را برای تأسیس نظام سیاسی جدید انجام دهد.
- ۳- چرا روز ۱۲ فروردین، روز جمهوری اسلامی نام گذاری شده است؟ مردم ایران در روزهای ۱۰ و ۱۱ فروردین ۱۳۵۸ برای تعیین سرنوشت سیاسی خود به پای صندوق های رأی رفتند تا از میان دو گزینه جمهوری اسلامی: آری یا خیر یکی را برگزینند. در این همه پرسی، ۹۸/۲ درصد به جمهوری اسلامی رأی مثبت دادند. نتیجه همه پرسی در ۱۲ فروردین اعلام گردید و پس از آن، آن روز به عنوان روز جمهوری اسلامی نام گذاری شد.
- ۴- مردم ایران در روزهای .. ۱۰ و ۱۱ .. فروردین ۱۳۵۸ برای تعیین سرنوشت سیاسی خود به پای صندوق های رأی رفتند.
- ۵- در همه پرسی فروردین ۱۳۵۸، .. ۹۸/۲ .. درصد به جمهوری اسلامی رأی مثبت دادند.
- ۶- نتیجه همه پرسی در ۱۲ فروردین اعلام گردید و پس از آن، آن روز به عنوان روز .. جمهوری اسلامی .. نام گذاری شد.
- ۷- بلافاصله پس از همه پرسی تعیین نظام سیاسی، مقدمات تدوین .. قانون اساسی .. جمهوری اسلامی فراهم آمد.
- ۸- نظام جمهوری اسلامی چگونه و با چه اقدامی به طور رسمی شکل گرفت؟ پس از تصویب قانون اساسی، انتخابات اولین دوره ریاست جمهوری (بهمن ۱۳۵۸) و سپس اولین دوره مجلس شورای اسلامی (اسفند ۱۳۹۸) برگزار شد. پس از انتخاب رئیس جمهوری و تشکیل مجلس شورای اسلامی، هیئت دولت نیز تعیین شد و نظام جمهوری اسلامی به طور رسمی شکل گرفت.
- ۹- نهادهای انقلابی به فرمان امام خمینی بر چه اساسی به وجود آمدند؟ بر اساس ضرورت و نیازهای کشور بوجود آمدند.
- ۱۰- هدف از تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و بسیج مستضعفان به فرمان امام خمینی چه بود؟ دفاع از آرمان های انقلاب اسلامی و مرز و بوم کشور.
- ۱۱- به چه دلیلی جمهوری اسلامی با رژیم اسرائیل قطع رابطه کرد؟ جمهوری اسلامی از همان ابتدای شکل گیری به حمایت از نهضت های آزادی بخش در سراسر جهان برخاست. به همین دلیل، روابط خود را با رژیم اشغالگر قدس قطع کرد و از قیام مردم فلسطین برای آزادی سرزمین خود پشتیبانی نمود.
- ۱۲- چرا دولت های سلطه گر و زورگو (در رأس آنها آمریکا)، فعالیت های گسترده ای را برای انحراف و نابودی نظام نوپای اسلامی آغاز کردند؟ چون روابط خود را با دولت اشغالگر قدس (اسرائیل) قطع کرد و از قیام مردم فلسطین برای آزادی سرزمین خود پشتیبانی نمود.
- ۱۳- چند مورد از توطئه و دسیسه های دشمنان برای انحراف و نابودی انقلاب اسلامی ایران چه بود؟ ایجاد شورش و ناامنی - ترور شخصیت ها و مردم انقلابی - اقدامات نظامی - جنگ تحمیلی - تحریم اقتصادی و جنگ نرم
- ۱۴- نقش گروه های ضد انقلاب داخلی را در ایجاد شورش و ناامنی در سال های نخست پیروزی انقلاب اسلامی را بنویسید. گروه های ضد انقلاب داخلی با حمایت دشمنان خارجی انقلاب اسلامی در بخش هایی از کشور، به ویژه در مناطق مرزی، به ایجاد ناامنی و اغتشاش پرداختند. این گروه ها قصد داشتن با به راه انداختن جنگ داخلی، اقوام ایرانی را در مقابل هم قرار دهند. آنها حتی به اموال عمومی و دارایی های مردم نیز خسارت های فراوانی وارد کردند.
- ۱۵- ترورهای گسترده شخصیت های نظام جمهوری اسلامی توسط چه کسانی انجام می گرفت؟ توسط گروه های ضد انقلاب مانند فرقه مجاهدین خلق (منافقین) با حمایت دشمنان خارجی.

۱۶- نتیجه اقدامات تروریستی گروه های ضد انقلاب چه بود؟ تعداد زیادی از شخصیت های نظام جمهوری اسلامی و یاران نزدیک امام به شهادت رسیدند. منافقین حتی به مردم عادی هم رحم نمی کردند و چندین هزار نفر از زن و مرد و پیر و خردسال را به قتل رساندند. از جمله آیت الله سید علی خامنه ای بر اثر اقدامات تروریستی ضد انقلاب به شدت مجروح شدند.

۱۷- چند تن از شخصیت های انقلابی و یاران امام که در سال های نخست پیروزی انقلاب ترور شدند را نام ببرید. استاد آیت الله مرتضی مطهری، آیت الله دکتر بهشتی، محمد علی رجایی و حجت الاسلام دکتر محمدجواد باهنر

۱۸- علت تسخیر سفارت آمریکا توسط دانشجویان پیرو خط امام چه بود؟ در ابتدای انقلاب، سفارت آمریکا در ایران به مرکزی برای حمایت از گروه های ضد انقلاب و جاسوسی و نفوذ در برخی جریان ها و شخصیت های سیاسی و مذهبی، تبدیل شده بود. به همین دلیل دانشجویان آنجا را تسخیر کردند و تعدادی از مأموران دولت آمریکا را به گروگان گرفتند.

۱۹- سفارت آمریکا در چه تاریخی توسط دانشجویان تسخیر شد؟ در ۱۳ آبان سال ۱۳۵۸

۲۰- شرط آزادی گروگان های آمریکایی توسط دانشجویان چه بود؟ دانشجویان اعلام کردند که چنانچه آمریکا شاه را تحویل دهد و متعهد شود که در امور داخلی ایران دخالت نکند، گروگان ها را آزاد خواهد کرد.

۲۱- آمریکا جهت رهایی گروگان های خود دست به چه اقدامی زد و نتیجه آن چه شد؟ اقدام به حمله نظامی کرد، اما هواپیما و بالگردهای آن کشور در صحرای طبرس دچار طوفان شن شدند و نیروهای آمریکایی با تحمل تلفات و خسارات گریختند.

۲۲- با میانجیگری کدام دولت گروگان های آمریکایی آزاد شدند؟ دولت الجزایر

۲۳- جنگ تحمیلی در چه تاریخی و توسط کدام کشور بر علیه ایران آغاز شد؟ در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ توسط حکومت بعثی عراق.

۲۴- صدام رئیس حکومت بعثی عراق با فرمان حمله به شهر ..... جنگ علیه ایران را آغاز کرد.

الف) آبادان ( )   ب) اهواز ( )   ج) دزفول ( )   د) خرمشهر (*)

۲۵- در طول جنگ تحمیلی کدام کشورها کمکهای تجهیزاتی و اطلاعاتی به عراق میدادند؟ آمریکا، شوروی، انگلستان، فرانسه، آلمان و ....

۲۶- جنگ تحمیلی سرانجام پس از .. ۸ .. سال پایداری ملت و ایثار رزمندگان به پایان رسید.

۲۷- چند سال پس از آتش بس، تبادل اسرای ایرانی و عراقی انجام شد؟ دو سال

۲۸- سرانجام جنگ تحمیلی چه شد؟ جنگ تحمیلی پس از ۸ سال به پایان رسید این در حالی بود که صدام به هیچ یک از هدف های خود نرسید و حتی نتوانست یک وجب از خاک عزیز کشور ما را جدا کند.

۲۹- تحریم های اقتصادی به چه منظور و چگونه توسط دشمنان انقلاب اسلامی انجام گرفت؟ جهت فشار بیشتر بر مردم و جمهوری اسلامی ایران، برای اولین بار و به سرعت پس از پیروزی انقلاب، آمریکا اقدام به تحریم اقتصادی ایران نمود و بسیاری از پول های ایران در بانک های خارجی یا اموال کشور در خارج را مصادره کرد. پس از آن تاکنون، هر بار به بهانه های مختلف به این فشارها و تحریم ها افزوده است، به صورتی که حتی مردم ایران را از داشتن برخی از داروهای حیاتی محروم کرد.

۳۰- چرا قدرت های بزرگ استکباری تصمیم گرفتند وارد جنگ نرم با ایران شوند؟ پس از آنکه متوجه شدند امکان پیروزی در جنگ نظامی علیه جمهوری اسلامی ایران را نداشته و نخواهند داشت، کم کم وارد جنگ نرم علیه کشور عزیزمان شدند که تا امروز ادامه دارد.

۳۱- هدف دشمن از جنگ نرم چیست؟ هدف دشمن در جنگ نرم، تغییر ذهن و اراده مردم است تا آنها، چیزی را بخواهند که دشمن می خواهد. به همین دلیل اگر دشمن بر یک فرد یا افرادی غلبه کند، آن فرد یا افراد کشته نمی شوند، بلکه تبدیل به یک نیروی جدید برای دشمن می شوند.

۳۲- راه پیروزی در جنگ نرم چگونه است؟ شناخت ارزش های انسانی، تقویت هویت اسلامی-ایرانی، تفکر صحیح و افزایش معنویت و دین داری در دل هاست.

۳۳- امام خمینی در چه تاریخی رحلت کردند؟ در شامگاه ۱۳ خرداد ۱۳۶۸ در تهران

۳۴- پیکر امام خمینی پس از تشییع بی نظیر تاریخی در نزدیکی .. بهشت زهرا^ی تهران .. به خاک سپرده شد.

۳۵- عظیم ترین ثمره زندگی امام خمینی چه بود؟ رهبری انقلابی بزرگ

۳۶- جمله معروف آیت الله خامنه ای (رهبر انقلاب) در مورد امام خمینی چه بود؟ فرمودند: "این انقلاب در هیچ کجای جهان بی نام او شناخته نیست."

۳۷- پس از ارتحال امام خمینی (ره)، چه کسی و چگونه به رهبری انقلاب برگزیده شد؟ یک روز پس از ارتحال امام، مجلس خبرگان رهبری، آیت الله خامنه ای را با توجه به ویژگی های بیان شده برای رهبر در قانون اساسی، به رهبری انقلاب برگزید.

خبرگزاری

فعالیت های درس ۱۶

۱- با مطالعه متن:

الف) نمودار روند تأسیس حکومت جمهوری اسلامی را تکمیل کنید.

همه پرسى تعیین نظام سیاسى	تدوین و تصویب قانون اساسى	انتخابات ریاست جمهوری	انتخابات مجلس شورای اسلامى	تعیین هیئت دولت
------------------------------	------------------------------	--------------------------	-------------------------------	--------------------

ب) با توجه به نمودار، نقش مردم را در تأسیس نظام جمهوری اسلامی توضیح دهید. مردم به طور مستقیم و غیر مستقیم حضور پررنگ و نقش تعیین کننده ای داشتند.

۲- با راهنمایی دبیر خود، همفکری کنید و بگویید که انقلاب اسلامی با وجود ترور گسترده شخصیت های نظام جمهوری اسلامی، چرا و چگونه به حرکت خود ادامه داده است؟ چون این انقلاب از درون مردم بود و حمایت آنها را داشت قائل به شخص نبود و اگر شخصی ترور می شد دیگران مسیر او را ادامه می دادند و شهادت آنها باعث می شد مردم بیشتر متحد شده و راه آنها را ادامه دهند و درخت تنومند انقلاب با خون همان شهیدان آبیاری شود.

۳- با مطالعه متن و مراجعه به دانسته های قبلی خود، در باره حمایت گسترده مردم از انقلاب اسلامی در سال های پس از پیروزی چند دلیل بیاورید. داشتن استقلال فکری سیاسی و اقتصادی کشور- مشارکت عظیم در تمامی انتخابات کشور و دخیل بودن در سرنوشت خود- پیشرفت های علمی، نظامی و هسته ای - مبارزه با ابرقدرت ها- توجه به عمران و آبادانی کشور

۴- کشور عزیز ما پس از پیروزی انقلاب اسلامی در زمینه های متعددی دارای دستاوردها و پیشرفت های چشمگیری بوده است. در کلاس به چند گروه تقسیم شوید و هر گروه درباره دستاوردها و پیشرفت های ایران در یکی از زمینه ها (مانند: صنعت، کشاورزی، مهندسی و رباتیک، ساخت تجهیزات پزشکی و دارویی، ورزش، الپیاد های علمی جهانی، فناوریهای زیستی، فناوریهای فضایی، فناوریهای نانو، صنایع نظامی یا غیر از اینها) گزارشی تهیه و آن را در کلاس ارائه دهد.

فناوری نانو یکی از آن دسته فناوری هایی است که پیش از انقلاب اصلا در سطح دنیا مطرح نبود، در حال حاضر این فناوری هنوز در ابتدای راه خودش می باشد اما خوشبختانه جمهوری اسلامی ایران امروزه پنجمین (سال ۲۰۲۱) کشور پیشرو دنیا در زمینه تولیدات فناوری نانو است. فناوری نانو باعث وجود تحولاتی عمیق چه در جهان و چه در کشورمان ایران شده است، این علم با توجه به زمینه های کاربرد نانو از قبیل تولید و انباشت دارو، تشخیص بیماری ها، سم زدایی از آب، افزایش بهره وری در کشاورزی و سالم سازی هوا در آینده آثار این دستاوردها در زندگی ما قابل مشاهده خواهد بود.

- ۱- افراد در چگونگی برقراری ارتباط با یکدیگر چه اشتراکاتی دارند؟ در چگونگی برقراری ارتباط با یکدیگر، آداب و رسوم و پوشاک و تغذیه، باورها و اعتقادات، قوانین و مقررات، نحوه استفاده از محیط طبیعی و... اشتراکاتی با هم دارند.
- ۲- رابطه جامعه و فرهنگ چیست؟ جامعه بدون فرهنگ وجود ندارد و فرهنگ هم بدون جامعه به وجود نمی آید.
- ۳- فرهنگ آموختنی است، یعنی چه؟ یعنی از طریق ژن به ارث نمی رسد بلکه از راه آموزش و تربیت از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود. به همین دلیل، فرهنگ را آگاهی و اندیشه مشترک اعضای یک جامعه نیز می گویند.
- ۴- مورچه ها و زنبورها نیز با هم زندگی می کنند اما فرهنگ ندارند، چرا؟ چون فرهنگ در جریان (فرایند) اجتماعی شدن آموخته میشود.
- ۵- اجتماعی شدن یا جامعه پذیری یعنی چه؟ اجتماعی شدن فرایندی طولانی مدت از تولد تا آخر عمر است که افراد از طریق آن، زندگی در جامعه را می آموزند و خود را با آن منطبق می کنند.
- ۶- چرا اجتماعی شدن فرایندی بسیار مهم در زندگی است؟ زیرا بدون آن افراد نمی توانند به زندگی در جامعه ادامه دهند در یک جامعه، هر فرد عقاید و باورها، رسوم، قوانین و حتی چگونگی پاسخ دادن به غرایز را از دیگران می آموزد و به افراد دیگر یاد می دهد. اجتماعی شدن علاوه بر اینکه نیازمند است، سبب تداوم حیات جامعه نیز می گردد.
- ۷- فرایند اجتماعی شدن نخست در کجا و چگونه رخ می دهد؟ فرایند اجتماعی شدن، نخست در خانواده رخ می دهد. خانواده اولین و مهم ترین کانون اجتماعی شدن فرد است. پدر و مادر به کودک یاد می دهند که چه چیزهایی خوب و چه چیزهایی بد هستند به عنوان مثال، کودک در خانواده یاد می گیرد، چطور صحبت کند، چگونه غذا بخورد و در نشست و برخاست چه آدابی را رعایت کند و همچنین یاد می گیرد چگونه عبادت و دعا کند و ...
- ۸- با بزرگتر شدن فرد علاوه بر خانواده چه عوامل دیگری در فرایند اجتماعی شدن فرد مؤثر است؟ با بزرگتر شدن فرد، علاوه بر خانواده، رسانه های جمعی، دوستان و گروه همسالان و برنامه های آموزشی و تربیتی مدرسه نیز چگونگی زندگی در جامعه و سازگاری با آن را به تدریج به او می آموزند. این فرایند بعدها با رفتن به دانشگاه، خدمت سربازی، محل کار و... ادامه پیدا می کند.
- ۹- در فرایند اجتماعی شدن، مهمترین لایه های فرهنگ را نام ببرید؟ نمادها، هنجارها، ارزش ها و عقاید
- ۱۰- انواع لایه های فرهنگ یک جامعه را با ذکر مثال بیان کنید. جنبه های مختلف یک فرهنگ را می توان به لایه های یک پياز تشبیه کرد. برخی از این لایه ها خارجی یا بیرونی هستند، مانند نمادها و هنجارها. معمولاً وقتی با جامعه ای روبه رو می شویم، نخست اشکال ظاهری فرهنگ آن را در می یابیم، اما اگر زندگی مردم آن جامعه را بیشتر و دقیق تر بررسی کنیم، به جنبه های عمیق تری از فرهنگ آنها پی می بریم. ارزش ها و عقاید، لایه های عمیق فرهنگ هستند.
- ۱۱- نماد چیست؟ نماد، نشانه یا نماینده یک چیز دیگر است به طوری که با دیدن نماد، به یاد آن چیز می افتیم. برای مثال، علامت "؟" نماد پرسش و علامت "!" نماد تعجب است.
- ۱۲- کاربرد نمادها را در جامعه بنویسید. هر جامعه ای برای انتقال مقصود و معانی مورد نظر خود از انواع معینی از نمادها استفاده می کند.
- ۱۳- هنجار چیست؟ رفتارهای معینی هستند که در یک گروه یا جامعه پذیرفته شده و متداول اند. به عبارت دیگر، به قواعد و شیوه های مورد قبول یک جامعه برای انجام دادن کارهای مختلف، هنجار می گویند.
- ۱۴- هنجارها شامل چه مواردی می شوند؟ هنجارها در واقع همه عادت ها، آداب و رسوم اجتماعی، مناسک مذهبی، قواعد، قوانین و مقررات (قوانین ازدواج، قوانین خرید و فروش، قوانین عبور و مرور و...) را در بر می گیرد.

۱۵- مهمترین دلایل پیروی از هنجارها چیست؟ اعتقاد به آنها یا حفظ آبرو و احترام یا ترس از مجازات است.

۱۶- پیروی نکردن از هنجارها چه عواقبی دارد؟ مجازات می شوند، این مجازات ممکن است به صورت سرزنش خود یا دیگران، پوزخند، تمسخر، طرد کردن و محروم نمودن، یا مجازات های رسمی و قانونی باشد.

۱۷- ارزش چیست؟ ارزش یعنی اینکه اموری را خوب، مطلوب و مثبت تلقی کنیم. هر فرد یا اعضای هر گروه و جامعه، اموری را با ارزش می دانند و امور دیگری را ناپسند تلقی می کنند.

۱۸- یکی از عوامل مهمی که در شکل گیری ارزش ها مؤثر است، عقاید دینی است، برای آن دو مثال بزنید.

صدقه دادن و انفاق برای فرد مسلمان یک ارزش است و این ارزش ناشی از اعتقادی است که ما به جلب خشنودی خداوند و اطاعت از او داریم.

۱۹- رابطه ارزش ها را با رفتار و عمل بنویسید. (با ذکر مثال) افراد بر اساس ارزش هایی که به آنها معتقدند رفتار و عمل می کنند. برای مثال فردی که حفظ محیط زیست برایش یک ارزش است، تلاش می کند به حفظ محیط زیست کمک کند. چنین فردی در مصرف منابع آب و برق صرفه جویی می کند. زباله ها را از هم تفکیک می کند، در هنگام سفر به همراهانش تأکید می کند از پخش کردن زباله و پلاستیک در طبیعت خودداری کنند و حتی ممکن است با گروهی - که آنها نیز حفظ محیط زیست را ارزش می دانند- به جمع آوری زباله ها در طبیعت بپردازند.

۲۰- منظور از ارزش های دینی، انسانی و اجتماعی چیست؟ ارزش های دینی، انسانی و اجتماعی آن دسته از ارزش ها هستند که همه انسان ها یا اغلب افراد یک جامعه آن را خوب و مطلوب می دانند مانند شجاعت، صداقت، کمک به دیگران، حمایت از مظلوم، احترام به سالمندان و دفاع از وطن.

۲۱- یکی از عوامل مهمی که در شکل گیری ارزش ها مؤثر است، عقاید .. دینی .. است.

۲۲- اعتقادات اسلامی برای مسلمانان چه نقشی دارد؟ اعتقادات اسلامی ملاکی است که با آن هنجارها و ارزش ها را می سنجیم و هر کدام را که با این اصول اعتقادی سازگاری دارند، می پذیریم.

فعالیت های درس ۱۷

۱- فرهنگ چیست؟ به طور کلی، فرهنگ یک جامعه شیوه زندگی آن جامعه است. فرهنگ را آگاهی و اندیشه مشترک اعضای یک جامعه نیز می گویند.

برداشت خود را از واژه فرهنگ بنویسید و به نوبت در کلاس بخوانید. معلم نکات مشترک را روی تخته بنویسد. پس از پایان درس، یک بار دیگر نوشته خودتان و نکات روی تخته را مرور کنید و بگویید برای تکمیل توضیح فرهنگ، چه نکات دیگری را اضافه می کنید. فرهنگ آموختنی است - فرهنگ نوعی نگرش است - فرهنگ نشانه شخصیت است - فرهنگ موجب بالا رفتن آگاهی جامعه است و...

۲- اگر اعضای خانواده تان برای زیارت یا سیاحت به کشورهای همسایه یا سایر کشورها سفر کرده اند، بگویید در هنگام گفت و گو از خاطرات سفر به چه نکاتی درباره شیوه زندگی مردم آن کشورها اشاره می کنند؟

نکاتی درباره آداب غذا خوردن، دین، زبان، نوع معماری، آداب معاشرت و انواع غذاها، پوشش ظاهری، صنایع دستی و...

۳- اگر درباره شیوه زندگی یک جامعه در سایر مناطق جهان کتابی خوانده اید یا فیلمی دیده اید، نکته هایی از آن را برای هم کلاسی هایتان توضیح دهید.

(جواب بر عهده دانش آموزان)

۴- فرض کنید کودکی از هر نوع ارتباط با آدم‌های دیگر محروم باشد و فقط نیازهای طبیعی اش برطرف شود تا زنده بماند. به نظر

شما این کودک چه ویژگی‌هایی خواهد داشت؟

راه های برطرف کردن نیازها، برقراری ارتباط، شیوه‌ی ابزار احساسات و هیجان‌ها، ارزشها و هنجارها و ... را ندانسته و نمی‌تواند اجرا نماید. مانند داستان تارزان.

۵- با توجه به تصاویر این دو صفحه، معنای هر یک از نمادها و رفتارهای نمادین را بیان کنید.

نماد احترام نظامی - نماد مقاومت و پیروزی - نماد احترام سیاسی

۶- درباره نمادها و هنجارهای مربوط به سلام و احوالپرسی و تعارفات در چند منطقه کشور متفاوت پرس‌وجو کنید و نتیجه را در کلاس بیان کنید.

(جواب بر عهده دانش آموزان)

۷- هر یک از هنجارهای زیر مبتنی بر کدام ارزش‌ها و عقاید است؟ توضیح دهید.

الف) برخی نانوایان، شب‌های جمعه یک یا چند تنور نان خود را به صورت رایگان و صلواتی به مردم می‌دهند: ارزش دینی - انسان دوستی

ب) مردها در هنگام ورود به خانه دیگران با صدای بلند "یا الله" می‌گویند: ارزش عرفی و دینی - حفظ حجاب

ج) افراد موقع دیدن کودک، "ماشاالله" می‌گویند: ارزش دینی - چشم زخم

ت) رزمندگان اسلام هنگام پیروزی در نبرد، "الله اکبر" می‌گویند: ارزش دینی

۸- همه هنجارها، مفید و خوب نیستند. برای مثال، ممکن است در یک گروه دوستان، یک مدل نامناسب لباس به هنجار به هنجار تبدیل

شود یا در بین عده‌ای، فال‌گیری رواج پیدا کند یا یک گروه عادت کنند تیم ورزشی رقیب را با نام‌های زشت خطاب کنند یا در بعضی

خانواده‌ها خودنمایی و خرید اسباب و اثاثیه گران قیمت متداول شود. آیا پیروی کورکورانه از همه هنجارها درست است؟ خیر

ملاک تشخیص درست و مفید بودن هنجارها چیست؟ ملاک درست در نظر گرفتن احکام دینی و واکنش مردم است.

۹- عوامل مختلفی می‌توانند نمادها، ارزش‌ها و هنجارهای یک جامعه را تغییر دهند و در فرهنگ آن جامعه تغییر و دگرگونی پدید آورند. در

باره این عوامل و چگونگی تأثیر آنها بر فرهنگ گفت و گو کنید و مثال بیاورید.

عوامل	مصادیق	تغییر در نمادها، ارزش‌ها و هنجارها
پیشرفت‌های صنعتی و فناوری	زندگی کاشانه نشینی (آپارتمان نشینی) پیشرفت وسایل حمل و نقل و افزایش مسافرت	خانه‌های چند طبقه، فضای کمتر برای بازی بچه‌ها و ...
رسانه‌های جمعی	تلویزیون، رادیو، روزنامه، اینترنت و ماهواره	کم شدن دید و بازدیده - گسترش فردگرایی
نفوذ فرهنگی بیگانگان و کشورهای سلطه‌گر	ماهواره - اینترنت	مدگرایی - تغییر نوع پوشش - تغییر معماری

۱۰- کاربرگه شماره (۱۳) را انجام دهید. (جواب بر عهده دانش آموزان)

۱- موضوع هویت در واقع همان پاسخ به پرسش کیستی است. صحیح (*) غلط ( )

۲- منظور از هویت چیست؟ هویت عبارت است از احساس و آگاهی و شناخت از خود.

۳- از لحاظ هویت چه تفاوتی بین انسان و سایر موجودات زنده است؟ آگاهی انسان از وجود و شخصیت و ویژگی های خود از جمله تفاوت های انسان با سایر موجودات زنده است و خداوند این امتیاز را به انسان عطا کرده است.

۴- ابعاد هویت را نام ببرید. هویت فردی و هویت اجتماعی .

۵- هویت فردی شامل چند بخش است؟ دو بخش: ویژگی های جسمانی و روانی.

۶- با ذکر مثال بگوئید هویت جسمانی مربوط به چیست؟ هویت جسمانی مربوط به بدن و خلقت خدای ما هستند. مانند: جنسیت، قد، وزن، سن و گروه خونی

۷- با ذکر مثال بگوئید هویت اخلاقی و روانی مربوط به چیست؟ ویژگی های اخلاقی و روانی همان ویژگی غیر جسمانی هستند. مانند: صبور بودن، زود رنج بودن، داشتن پشتکار و اراده، امیدوار بودن، لجوج بودن و به هنر علاقه داشتن.

۸- ویژگی های جسمانی افراد بر خصوصیات روانی آنها چه تأثیری می گذارد؟ ویژگی های جسمانی افراد بر خصوصیات روانی آنها اثر می گذارد، برای مثال، بیماری ها یا اختلالات جسمی تأثیرات نامطلوبی بر سلامتی روانی انسان دارند.

۹- ویژگی های اخلاقی و روانی چه تأثیری بر انسان می گذارد؟ ویژگی های اخلاقی و روانی می توانند بر جسم ما تأثیر بگذارد. برای مثال، افراد خوش بین و امیدوار و پرتلاش نسبت به آدم های بدبین و منفی باف یا تنبل، سلامت جسمانی بیشتری دارند.

۱۰- سن جزء کدامیک از هویت های انسان است؟

الف) روانی ( )

ب) اجتماعی ( )

ج) شخصی ( )

د) جسمانی (*)

۱۱- هویت اجتماعی چگونه بدست می آید؟ افراد با عضویت در گروه های مختلف اجتماعی و آشنا شدن با ارزش ها و عقاید جامعه، هویت اجتماعی به دست می آورند. ما با عضویت در خانواده، فرزند به حساب می آییم، با عضویت در مدرسه دانش آموز هستیم و ...

۱۲- هویت اجتماعی چگونه شکل می گیرد؟ هویت اجتماعی ما از طریق ارتباط با جامعه و نقشی که در هر گروه بر عهده میگیریم شکل میگیرد.

۱۳- آیا ویژگی های هویتی ما تغییر می کنند؟ برخی از ویژگی های هویتی تغییر نمی کنند و همیشه ثابت اند، برای مثال ما نمی توانیم سن و تاریخ تولد یا مکان تولد خود را تغییر بدهیم. اما برخی از ویژگی های هویتی همواره در حال تغییرند. برای مثال، یک فرد فقیر ممکن است به فردی پر درآمد، و یک فرد بی سواد به آدمی با سواد و تحصیل کرده مبدل شود یا فردی که چندان به اخلاق دینی پایبند نیست با تلاش و کوشش به فردی با تقوا تبدیل گردد.

۱۴- ما نسبت به ویژگی هایی که قابل تغییرند و می توانیم در انتخاب آنها نقش داشته باشیم، .. مسئول .. هستیم.

۱۵- یکی از مراتب هویت اجتماعی، هویت .. ملی .. است که به یک ملت مربوط می شود.

۱۶- هویت ملی به یک ملت مربوط می شود. صحیح (*) غلط ( )

۱۷- ملت به چه چیزی گفته می شود؟ به جمعیتی که در قلمرو یک سرزمین مشخص مستقر شده و دارای اشتراکات تاریخی، زبانی، مذهبی، اقتصادی و آرمان های مشترک می باشند.

۱۸- عمده ترین عناصر هویت یک ملت را نام ببرید. فرهنگ، تاریخ (زمان) و سرزمین (مکان)

۲۰- مهم ترین ویژگی های مشترک جامعه ایرانی که با آنها شناخته می شویم را نام ببرید.

۱- ما در سرزمین ایران زندگی می کنیم. ۲- ما مسلمانیم. ۳- ما تاریخ کهن و میراث فرهنگی غنی داریم. ۴- زبان مشترک ما فارسی است. ۵- انقلاب اسلامی نمایانگر آرمان های والای جامعه ماست.

۲۱- چرا سرزمین از مهمترین عناصر شکل دهنده هویت ملی است؟ چون برای مردمی که در یک سرزمین زندگی می کنند سرزمین یا وطن ارزشی متفاوت با سایر مکان ها دارد و احساس خاصی در آنها به وجود می آورد، به گونه ای که وظیفه خود می دانند از آن تا پای جان دفاع کنند.

۲۲- در متون کهن ایران باستان، از سرزمین ما به .. ایران شهر .. و .. ایران زمین .. یاد شده است.

۲۳- چرا دین از ارکان مهم هویت ایرانیان است؟ چون بیش از ۹۸ درصد مردم ایران مسلمان اند. فرهنگ مردم بر اساس دین اسلام است و عقاید و ارزش ها و حتی نظام سیاسی و قوانین امروز ما از دین اسلام نشئت می گیرد. زندگی ما ایرانیان با دین اسلام عجین شده است. دین اسلام همچنین موجب پیوند ما با جهان اسلام یعنی مسلمانانی است که در سایر نقاط جهان زندگی می کنند.

۲۴- اقلیت های دینی چگونه هویت و فرهنگ ایرانی را حفظ می نمایند؟ اقلیت های دینی زردشتی، مسیحی و کلیمی در کشور ضمن پیروی از دین خود، هویت و فرهنگ ایرانی را حفظ نموده همواره از سرزمین ایران در برابر هجوم بیگانگان دفاع کرده اند.

۲۵- تاریخ ایران باستان چه تأثیری بر فرهنگ ایرانیان گذاشت؟ ایران جایگاه تمدن های ریشه دار تاریخی بوده است و بیش از چند هزار سال قدمت دارد.

۲۶- پس از ورود اسلام به ایران، عقاید و ارزش های اسلامی چه تأثیری در فرهنگ ایرانیان پدید آورد؟ پس از ورود اسلام به ایران، عقاید و ارزش های اسلامی سبب دگرگونی بزرگی در فرهنگ ایرانیان شد. البته دسته ای از رسوم و آیین های ایرانیان مانند جشن نوروز که مغایرتی با تعالیم اسلام نداشتند، بر جا ماندند و با تأثیرپذیری از هویت دینی مسلمانان ادامه یافتند. پذیرش اسلام، ایران را به جهان اسلام پیوند زد و ایرانیان با بهره گیری از تعالیم اسلام در شکوفایی و گسترش تمدن اسلامی نقش مهمی ایفا کردند. به قول استاد شهید مطهری "ایرانیان از دین اسلام نیرو و حیات گرفتند و هم نیرو و حیات خود را صرف خدمت به آن کردند."

۲۷- این جمله از کیست؟ (ایرانیان از دین اسلام نیرو و حیات گرفتند و هم نیرو و حیات خود را صرف خدمت به آن کردند).

الف) امام خمینی ( )   ب) شهید بهشتی ( )   ج) دکتر مفتاح ( )   د) استاد مطهری (*)

۲۸- ایرانیان توانستند، اقوام مهاجم چون مغول ها و تیموریان را تحت تأثیر فرهنگ اسلامی و ایرانی قرار دهند. صحیح (*) غلط ( )

۲۹- چرا زبان مشترک نقش مهمی در تکوین هویت ملی دارد؟ چون زبان مشترک است که میراث فرهنگی با آن آموخته می شود و انتقال می یابد.

۳۰- زبان فارسی چه نقشی در هویت ملی دارد؟ زبان فارسی ریشه در تمدن ایران باستان دارد اما در دوران پس از اسلام نیز تداوم یافت و به عنوان زبان آموزشی و اداری به کار رفت. دانشمندان و بزرگان دوره اسلامی صدها اثر علمی و ادبی و هنری به این زبان پدید آورده اند، تا جایی که می توان زبان فارسی را زبان دوم جهان اسلام دانست. زبان فارسی همچنین همواره عامل وحدت اقوام ایرانی بوده است و آنها ضمن استفاده از زبان محلی خود، ده ها اثر ادبی و علمی و فرهنگی به زبان فارسی پدید آورده اند.

۳۱- زبان دوم جهان اسلام زبان .. فارسی .. است.

۳۲- میراث فرهنگی یک کشور به وسیلهٔ زبان آموخته می شود و انتقال می یابد. صحیح (*) غلط ( )

۳۳- انقلاب اسلامی چه تأثیری بر هویت ملی ایرانیان داشته است؟ در این انقلاب، مردم ایران به جای دنباله روی از فرهنگ بیگانگان به فرهنگ و هویت اسلامی خود بازگشتند و با بهره گیری از ارزش های دینی خود، خواستار استقلال، آزادی و جامعه ای اسلامی شدند. امروزه آرمان های انقلاب اسلامی الهام بخش مسلمانان جهان قرار گرفته است.

۳۴- امت اسلامی را توضیح دهید. امت اسلامی جمعیت بزرگی است که میان آنها با مرزهای جغرافیایی و سیاسی، فاصله نمی افتد. افراد یک امت، با انسجام، اتحاد، همدلی و همکاری، یک پیکره واحد را تشکیل می دهند. این پیکره واحد، هدف و ارزش های واحدی داشته و در تاریخ، سرنوشت و آینده یکدیگر، شریک هستند.

۳۵- یکی از اهداف پیامبر (ص) پس از بعثت چه بود؟ تشکیل امت واحد اسلامی، امتی که باید تلاش و مجاهدت دائمی، بر قدرت، پیشرفت و عظمت خود بیفزایند تا در عصر جدید، "تمدن نوین اسلامی" را برپا کنند.

۳۶- امت اسلامی در مواجهه با دشمن مشترک چه وظیفه ای دارند؟ امت اسلامی در مواجهه با دشمن مشترکشان، یعنی استکبار جهانی، رقابت ها و اختلافات را کنار گذارد و با یکدیگر متحد باشند.

خداوند

فعالیت های درس ۱۸

۱- داوطلبانه جلو کلاس بایستید و خودتان را با صفات و ویژگی‌هایی که دارید معرفی کنید. شما می‌توانید مشخصات شناسنامه‌ای و خانوادگی، ویژگی‌های ظاهری، خصوصیات اخلاقی، سلیقه‌ها و علایق و مانند آنها را بیان کنید.

(جواب بر عهده دانش آموزان)

نام من ..... است و ..... سال سن دارم، از ویژگی‌های ظاهری من می‌توان به قد ..... سانتی، موهای ..... رنگ، چشمان ..... و وزن ..... کیلوگرم اشاره کرد. من آدم بسیار تلاش‌گردد هستم و در انجام کارهایم بسیار با اراده می‌باشم. من اوقات فراغت خود را به تفریح کردن، مطالعه کردن، ورزش و جست و جو در اینترنت می‌گذرانم.

۲- در درس‌های قبل، با موضوع مهاجرت آشنا شدید. به نظر شما مهاجرت از جامعهای به جامعه دیگر، در تغییر هویت اجتماعی افراد چه تأثیری میتواند داشته باشد؟

نحوه پوشش فرد یا گروه و تأثیر متقابل آن‌ها بر هم - میزان با علاقه به مطالعه فرد یا گروه و تأثیر متقابل آنها بر هم آن تعلق جمعی یا فردی به حفظ محیط زیست و تأثیر متقابل آنها بر هم

گفت‌وگو کنید

۳- چرا شناخت هویت خود و ویژگی‌های آن اهمیت دارد؟

زیرا هر چه شناخت بهتری از هویت خود داشته باشیم به خودباوری و اعتماد به نفس بیشتری دست خواهیم یافت و به زندگی ما جهت بهتری می‌دهد در نتیجه موجب رشد و شکوفایی جامعه خواهد شد.

۴- به نظر شما ما چه مسئولیتی نسبت به ویژگی‌های هویتی قابل تغییر و انتخاب شدنی خود داریم؟ چگونه می‌توانیم به بهترین شکل از عهده این مسئولیت بر آییم؟

ما باید آن‌ها را مطابق ارزش‌ها و عقاید مطلوب حاکم بر جامعه پرورش دهیم.

با آموختن و شناختن صحیح ارزش‌های مثبت و داشتن اراده و پشتکار؛ زیرا افراد بر اساس ارزش‌هایی که به آن‌ها معتقدند رفتار و عمل می‌کنند.

۵- با نوشتن نامه به یک دوست فرضی خارجی با طراحی یک پوستر، ویژگی‌های هویت ایرانی را به مردم کشورهای دیگر معرفی کنید.

(جواب بر عهده دانش آموزان)

۶- فکر می‌کنید که یک فرد باید دارای چه ویژگی‌هایی باشد تا هویت انقلابی داشته باشد؟ می‌توانید به بیانات امام خمینی (ره) یا

رهبر انقلاب مراجعه کنید و چند ویژگی را که ایشان برای "فرد انقلابی" بیان کرده‌اند، بیابید. از ویژگی‌های فرد انقلابی می‌توان به:

ساده زیستی و نفی اشرافیت، داشتن روحیه استقلال طلبی و نداشتن وابستگی به قدرت‌های خارجی، مردمی بودن و خود را جدا از مردم ندانستن،

نیفتادن در دام افراط و تفریط، پرهیز از سیاست زدگی، نداشتن ترس در مقابل دشمن، تقوا را سرلوحه زندگی خود قرار دادن، دینداری، عدالت،

حمایت از مظلومان را وظیفه خود دانستن، حداکثر تلاش برای تحقق اقتصاد مقاومتی، شناخت دشمنان حقیقی انقلاب و ... را می‌توان گفت.

۱- بنیاد خانواده بر .. ازدواج .. استوار است.

۲- ازدواج (نکاح) چیست؟ ازدواج پیمانی الهی است که به موجب آن یک زن و مرد در زندگی با هم شریک و متحد می شوند و خانواده ای را تشکیل می دهند.

۳- حدیثی از پیامبر (ص) در مورد اهمیت تشکیل خانواده بنویسید. هیچ بنایی در اسلام گذارده نشده که نزد خداوند عزوجل محبوب تر از ازدواج و تشکیل خانواده باشد.

۴- کارکردهای خانواده را نام ببرید. (الف) رشد کمالات انسانی (ب) فرزند آوری و تجدید نسل (پ) حمایت و مراقبت (محبت، مراقبت و رفع نیازهای مادی) (ت) تربیت اعضای خانواده

۵- از کارکردهای خانواده رشد و کمالات انسانی را توضیح دهید. خانواده واحد بنیادین جامعه و کانون رشد و تعالی انسان است. زن و مرد، همچون دو بخش از یک تصویر زیبا هستند که با ازدواج، یکدیگر را تکمیل می کنند. زندگی مشترک با تمام فراز و نشیب های مختلف آن، می تواند سبب تقویت معنویت و اخلاق پسندیده زن و مرد، مانند صبر، گذشت، تلاش برای کسب روزی حلال، تربیت خود و فرزندان، مدیریت نیازهای خانواده و همچنین ایجاد آرامش در محیط زندگی شود.

۶- اهمیت فرزند آوری و تجدید نسل در خانواده چیست؟ یکی از مهم ترین کارکردهای خانواده در طول تاریخ، فرزند آوری بوده است. فرزند آوری علاوه بر تقویت بنیاد خانواده موجب می شود که نسل انسان باقی بماند و تداوم پیدا کند. با تولد فرزندان، خانواده توسعه می یابد و مستحکم می شود. به دنیا آمدن فرزندان، موجب نشاط و سرزندگی اعضای خانواده و دلگرمی پدر و مادر می شود. تولد فرزند، برای اعضای خانواده و خویشاوندان برکت ها و فواید زیادی دارد.

۷- اولین شرط بقای هر جامعه، .. جمعیت .. آن است.

۸- اولین شرط بقای هر جامعه ای، جمعیت آن است، یعنی چه؟ یعنی بدون وجود جمعیت کافی در یک جامعه، فعالیت های آن دچار اختلال می شود. در صورتی که جمعیت یک جامعه منقرض گردد، آن جامعه نابود می شود و از بین می رود.

۹- این سخن از کیست؟ " بهترین شما کسی است که رفتار او با خانواده اش نیکوتر باشد و من در نیکی به خانواده ام بهترین هستم."

الف) پیامبر اکرم (ص) (*)   ب) حضرت علی (ع) ( )   ج) امام صادق (ع) ( )   د) امام رضا (ع) ( )

۱۰- در مورد مهر و محبت خانواده توضیح دهید. نیاز به مهر و محبت یا نیاز عاطفی از نیازهای اساسی انسان است. خانواده مهم ترین کانون حمایت و مراقبت عاطفی از افراد است.

۱۱- مهر و محبت والدین به یکدیگر و به کودکان موجب چه چیزی می شود؟ مهر و محبت والدین به یکدیگر و به فرزندان موجب آرامش در کانون خانواده می شود. کودکان از سال های نخستین زندگی خود در آغوش گرم پدر و مادر با مهربانی و محبت آشنا می شوند و با پرورش یافتن در دامن آنها، مهربانی و از خود گذشتگی و نیکوکاری را می آموزند.

۱۲- یکی از کارکردهای اعضای خانواده، مراقبت از اعضای خود است در این مورد توضیح دهید. نوزاد انسان در آغاز زندگی توانایی برطرف کردن نیازهای زیستی و بدنی خود را ندارد و تا مدت زیادی پس از تولد همچنان ناتوان است. بنابراین کودک برای ادامه زندگی خود به مراقبت نیاز دارد. از سوی دیگر، انسان ها در دوره سالمندی نیز دچار ضعف و ناتوانی می شوند و بدون مراقبت، قادر نیستند خود را به خوبی اداره کنند. علاوه بر دوره کودکی و سالمندی، در میانه این دو دوره نیز اعضای خانواده در شرایط مختلف مانند بیماری و یا حوادث به مراقبت از یکدیگر نیاز پیدا می کنند.

۱۳- انسان ها در چه دورانی به مراقبت مهربانانه و بی منت نیاز دارند؟ کودکی، سالمندی و بیماری یا حوادث .

۱۴- خانواده چگونه به رفع نیازهای مادی اعضای خود کمک می کند؟ اعضای خانواده به خوراک، پوشاک، مسکن و وسایل زندگی نیاز دارند. یکی از کارکردهای مهم خانواده، حمایت اقتصادی یا رفع نیازهای مادی اعضای خانواده است. رفع نیازهای مادی و اقتصادی خانواده بر عهده سرپرست خانواده، یعنی پدر، است. زنان نیز از روزگاران گذشته تاکنون، با فعالیت های خود در خانه یا خارج از آن، یاری رسان اقتصاد خانواده بوده اند.

۱۵- رفع نیازهای مادی و اقتصادی خانواده بر عهده سرپرست خانواده، یعنی.. **پدر**.. است.

۱۶- چرا هر فرد باید شیوه زندگی کردن در جامعه را بیاموزند؟ هر فرد در جامعه بر اساس فطرت پاک و الهی متولد می شود و برای آنکه بتواند در جامعه رشد و زندگی کند، باید با عقاید، ارزش ها و هنجارهای صحیح آشنا شده و به عبارت دیگر، شیوه زندگی کردن در جامعه را بیاموزد.

۱۷- خانواده در تربیت اعضای خانواده چه مسئول دارند؟ خانواده یکی از بسترهای تربیت انسان است و والدین وظیفه مهم تربیت اخلاقی، معنوی و دینی فرزندان را بر عهده دارند. یک خانواده سالم می تواند در دامن خود فرزندان مؤمن، عالم و پایبند به اداب و اصول اخلاقی تربیت کند. پدر و مادر در جریان زندگی و فراز و نشیب های آن، تربیت و تعالی می یابند.

۱۸- طبق فرموده امام سجاد(ع) نقش والدین در تربیت اعضای خانواده چیست؟ "حق فرزند این است که بدانی خوبی و بدی او به تو ارتباط دارد. در تربیت و ادب آموزی و خدا شناسی او مسئولیت داری، باید او را در محبت و اطاعت خدا کمک کنی و وسایل ایمان و پاکی او را فراهم سازی".

فعالیت های درس ۱۹

۱- در شهر یا روستای شما برای تولد نوزاد، چه آداب و رسومی اجرا می‌شود؟ پرس‌وجو کنید و این آداب و رسوم را با ذکر ارزش‌ها و عقایدی که برای انجام هر یک از آنها وجود دارد، توضیح دهید.

بستگی به محل زندگی شما دارد نمونه‌ها مشترک در کل ایران مانند گفتن اذان و اقامه در گوش نوزاد، مراسم انتخاب اسم و آوردن کادو و گفتن تبریک به خانواده‌ای که صاحب فرزند شده است.

۲- امروزه مؤسساتی چون مهدکودک‌ها و خانه‌های سالمندان مراقبت از بعضی از اعضای خانواده را در دوره‌هایی از زندگی به عهده گرفته‌اند. به نظر شما مزایا و معایب مهدکودک‌ها و خانه‌های سالمندان چیست؟ چه دلایلی برای نظر خود دارید؟ با راهنمایی دبیر، بحث و گفت‌وگو خود را جمع‌بندی کنید.

در مورد مزایا و معایب مهدکودک باید گفت:

مزایا: آموزش‌های مناسب سن آنها - ایجاد اشتغال برای گروهی - اجتماعی شدن - پرورش خلاقیت

معایب: دور بودن از خانواده - یادگیری چیزهای نامناسب زیرا کودکان از خانواده‌های گوناگون آمده‌اند - مناسب نبودن مهد برای نگره‌داری اطفال

اما در مورد مزایا و معایب سالمندان باید گفت:

مزایا: داشتن هم‌نشین و درد و دل کردن با هم، رسیدگی بیشتر و بهتر به امور آنها

معایب: بی‌احترامی کردن به آنها و استفاده نکردن از تجربیات مفید آنها برای نسل جدید خانواده

۳- طبق آیات ۱۷ تا ۱۹ سوره لقمان، لقمان حکیم برای تربیت فرزند خود، چه سفارش‌هایی به او می‌کند؟

برپا داشتن نماز، امر به معروف و نهی از منکر، صبر و شکیبایی در برابر سختی‌ها، مغرور و متکبر نبودن، عدالت و میانه‌روی در راه رفتن، با صدای بلند سخن گفتن

۴- شما چند خواهر و برادر دارید؟ وظایف خواهر یا برادر بزرگتر نسبت به بقیه اعضای خانواده چیست؟ خواهر و برادر کوچکتر چگونه باید رفتار کنند؟

امر به معروف توسط اعضای بزرگ‌تر خانواده بر اعضای کوچک‌تر واجب است. به دلیل اینکه آنها تجربیاتی بیشتر از ما دارند و اعضای کوچک‌تر خانواده تجربیاتی کمتری در زندگی و جامعه دارند.

۱- منظور از خانواده متعادل چیست؟ اگر خانواده ای بتواند وظایف خود را به خوبی انجام دهد، می توان از آن به عنوان خانواده ای متعادل یاد کرد.

۲- اگر خانواده ای نتواند وظایف خود را به خوبی انجام دهد چه اثرات زیان باری دارد؟ دچار آسیب شده است. در چنین حالتی، رابطه خانواده با دیگر نهادهای جامعه نیز دچار مشکل می شود و در نهایت، آسیب به همه جامعه سرایت می کند.

۳- اولین گام در راه تشکیل خانواده متعادل و سالم چیست؟ دقت در انتخاب همسر

۴- انتخاب صحیح همسر چه نتیجه ای دارد؟ موجب سازگاری و آرامش در خانواده می شود. اگر افراد در انتخاب همسر بر معیارهای نادرستی تکیه کنند، مثلاً زیبایی ظاهری یا ثروت همسر خود را در نظر بگیرند، احتمال اینکه در زندگی خانوادگی با شکست رو به رو شوند افزایش می یابد.

۵- در انتخاب همسر باید چه نکاتی را رعایت کرد؟ برای زندگی خوب و با سعادت، افراد در انتخاب همسر باید به تناسب و همگونی خود با طرف مقابل توجه کنند. هر چه افراد از نظر اعتقادات دینی، فرهنگ، اخلاق، روحیات و وضعیت خانوادگی با همدیگر هماهنگی داشته باشند، زندگی شان با دوام تر است.

۶- از دیدگاه اسلام برای انتخاب همسر به چه عواملی باید توجه کرد؟ مهمترین عاملی که باید در همسرگزینی به آن توجه کرد، ایمان و اعتقادات دینی افراد است.

۷- منظور از اصالت خانواده چیست؟ یعنی فردی که به عنوان همسر انتخاب می شود، در خانواده ای صالح و اهل ایمان و تقوا پرورش یافته باشد.

۸- چگونه می توانیم از شیوه همسر گزینی توسط خانواده استفاده کرد؟ اگر جوانان همسر خود را با همفکری و حمایت خانواده ها انتخاب و از تجربه های آنان استفاده کنند، از بروز بسیاری از ناسازگاری ها جلوگیری می شود.

۹- این سخن از کیست؟

"هر زنی که به زندگی خود برسد و آن را سروسامان دهد، خداوند او را مورد لطف و رحمت خودش قرار می دهد."

(الف) پیامبر اکرم (ص) (*) (ب) حضرت علی (ع) (ج) امام صادق (ع) (د) امام رضا (ع) ( )

۱۰- یکی از مهمترین اهداف ازدواج چیست؟ برقراری آرامش و محبت بین زن و شوهر است.

۱۱- سازگاری زن و شوهر در خانواده یعنی چه؟ یعنی پس از ازدواج، زن و شوهر یاور هم بوده و سعی می کنند با همدلی و کمک به یکدیگر، محبت و آرامش را در خانواده برقرار کنند. یک همسر خوب، باید وظایف و مسئولیت های خود را به خوبی شناخته و علاوه بر انجام دقیق آنها، شریک زندگی خود را نیز در انجام مسئولیت هایش، یاری کند.

۱۲- یکی از عواملی که موجب امنیت و ثبات خانواده و گرمی و نشاط آن می شود، وجود.. فرزندان.. است.

۱۳- نظر روانشناسان در مورد خانواده هایی که چند فرزند دارند چیست؟ (مزایای چند فرزندی را بنویسید). آنها معتقدند که تجربه اجتماعی شدن و رشد اجتماعی کودکان افزایش می یابد. کودکان هم بازی دارند و رقابت ها و بازی ها و دعوای کودکان و همچنین الگوبرداری از رفتارهای خواهر و برادر شکل می گیرد. همچنین، افرادی که برادر و خواهر دارند، در آینده از لذت ارتباطات وسیع تر خانوادگی و حمایت و محبت برادر و خواهر محروم نمی شوند و فرزندانشان نیز از داشتن عمو و خاله و دایی و عمه، برخوردار خواهند بود.

۱۴- طبق آیات ۲۳ و ۲۴ سوره اسراء وظایف فرزندان نسبت به پدر و مادر چیست؟... و به پدر و مادر نیکی کنید. اگر یکی از آن دو یا هر دوی آنان به سالخوردگی رسیدند و این در حالی است که نزد تو هستند، (کوچکترین) سخنی که نشانگر ناراحتی و رنجش است به آنان مگو و با پرخاشگری آنان را از خود مران و زیبا و شایسته با آن دو سخن بگو. از سر عطوفت و دلسوزی با آنان مهربان و فروتن باش و بگو پروردگارا همان طور که مرا در کودکی پرورش دادند (و با من مهربان بودند) به آن دو رحم کن.

۱۵- رسول خدا(ص) در مورد تکالیف پدر و مادر نسبت به فرزندان چه فرموده اند؟ به فرزندان احترام بگذارید و با آداب و روش پسندیده با آنها معاشرت کنید.

۱۶- با تشکیل خانواده، .. حقوق.. و .. تکالیفی.. بر روابط زن و شوهر حاکم می شود.

۱۷- فرزندی که پدر و مادر از او راضی نباشند، از .. رحمت خدا.. دور می شود.

۱۸- پدر و مادر مکلف اند سرپرستی کودک را به عهده بگیرند و نیازهای مادی و معنوی او را رفع کنند. صحیح(*) غلط ( )

۱۹- اطاعت از والدین باید چگونه باشد؟ اطاعت از والدین، رعایت اخلاق خوش و خوداری از بی احترامی به آنها در هر شرایط واجب است.

۲۰- در چه صورتی اطاعت از والدین جایز نیست؟ در صورتی که به گناه و نافرمانی از خدا دستور دهند.

۲۱- چگونه می توانیم ارتباط بهتری با اعضای خانواده داشته باشیم؟

۱- باور داشته باشیم که بسیاری از مشکلات با ارتباط و گفت و گوی صحیح قابل حل است.

۲- در هنگام صحبت مخصوصا با پدر و مادر، حتما احترام آنها را حفظ کنیم.

۳- برای ارتباط با دیگران، پیام هایمان را به شکل کامل منتقل کنیم.

۴- شرایط شنونده را در نظر بگیریم.

۵- هنگامی که عصبانی یا شدیدا ناراحت هستیم، صبر کنیم تا کمی آرام شویم.

۶- هنگام ارتباط، از مسخره کردن، تحقیر و طعنه زدن اجتناب کنیم.

۷- سعی کنیم قبل از مطرح کردن مشکلات، به راه حل های متفاوت فکر کنیم.

۸- در مسائل و مشکل های جدی، از فرد بزرگ تر خانواده کمک بگیریم.

۹- مشکلات و مسائل خانواده خودمان را، تا جای ممکن در خانه حل کنیم.

۱۰- در موارد نیاز و حل نشدن مشکل میان خانواده، حتما از صاحبان تجربه و بزرگ ترهای فامیل و یا مشاوران متعهد و متخصص نیز استفاده کنیم.

۱۱- صبر و توکل به خدا، یاری رسان ما در تمام مشکلات احتمالی ما در زندگی است.

۱۲- باور داشته باشیم که خانواده مان، دلسوزترین و گرم ترین کانونی است که در آن بوده و خواهیم بود.

۲۲- زندگی خانوادگی، یک دوره طولانی یعنی از .. ازدواج .. تا پایان .. عمر .. را در بر می گیرد.

۲۳- در طول زندگی چه مشکلاتی ممکن است خانواده را دچار تزلزل کند؟ در این دوره ممکن است همراه با مشکلات گوناگون از قبیل

بیکاری، فقر، بیماری شدید و طولانی، فوت یکی از اعضای خانواده یا معلولیت کودک پیش بیاید و شرایط دشواری را برای خانواده به وجود بیاورد و حتی ارکان خانواده را دچار تزلزل کند.

۲۴- خانواده ها هنگام برخورد با مشکلات چه وظایفی دارند؟ در چنین مواقعی، اعضای خانواده باید با توکل به خدا، صمیمیت و همکاری

بین خود را بیشتر کنند و با در پیش گرفتن صبر و شکیبایی و دعوت یکدیگر به صبر، این مشکلات و حوادث را مدیریت کنند و نگذارند که خانواده دچار بحران شود و آسیب ببیند.

۲۵- واژه صله و ارحام به چه معناست؟ واژه صله از وصل گرفته شده و به معنای اتحاد و پیوستگی است و ارحام یعنی خویشان و

نزدیکان.

۲۶- در فقه اسلامی، کمک کردن به ارحام و خویشاوندان نسبت به دیگران اولویت دارد. صحیح (*) غلط ( )

۲۷- منظور از صله ارحام چیست؟ منظور از صله ارحام این است که افراد به دیدار خویشاوندان خود بروند و از یکدیگر خبر بگیرند. البته صله ارحام تنها به دید و بازدید خلاصه نمی شود و این دید و بازدیدها باید با مهر و محبت توأم باشند. باید دقت کنیم که وسایل ارتباطی مانند تلفن یا پیامک یا ... ما را از دیدار حضوری فامیل هایمان، محروم نکند. کمک مالی به خویشاوندان نیز جزء صله ارحام محسوب می شود.

۲۸- در دادن نذری، زکات یا صدقه چه کسانی اولویت دارند؟ اگر در بین خویشاوندان نیازمندی وجود داشته باشد، باید او را بر دیگران مقدم بدانیم.

فعالیت های درس ۲۰

۱- کاربرگه شماره (۱۵) سازگاری والدین و فرزندان را انجام دهید. (جواب بر عهده دانش آموزان)

۲- در کلاس، به گروه های دو یا سه نفره تقسیم شوید. سپس با نظارت و راهنمایی معلم خود، هر گروه یک مشکل فرضی را تصور کند. در هر گروه، یک نفر نقش مادر یا پدر و دیگری، نقش فرزند یا فرزندان را بر عهده بگیرند. با توجه به توصیه های بیان شده در این درس برای ایجاد یک گفت و گوی صحیح، سعی کنید مشکل را با گفت و گو حل کنید. پس از اجرای هر گروه در کلاس، دیگر دانش آموزان پیشنهادات خودشان را درباره آن اجرا و به اشتراک بگذارند. (جواب بر عهده دانش آموزان)

۳- به نظر صاحب نظران، تک فرزندی چه پیامدهای نامطلوب فردی و اجتماعی دارد؟ تجربه اجتماعی شدن و رشد اجتماعی کودکان کاهش می یابد. در این خانواده ها، کودکان همبازی ندارند و رقابت ها و بازی ها و دعوای کودکان و همچنین الگو برداری از رفتارهای خواهر و برادر شکل نمی گیرد و کودکان مجبور هستند همواره با افراد بزرگسال، در ارتباط باشند. همچنین، افرادی که برادر و خواهر ندارند، در آینده از لذت ارتباطات وسیع تر خانوادگی و حمایت و محبت برادر و خواهر محروم می شوند و فرزندانشان نیز از داشتن عمو و خاله و دایی و عمه، برخوردار نخواهند بود.

۴- کاهش نرخ باروری در کشور ما در آینده چه پیامدهای نامطلوبی دارد؟ پیری جامعه- کاهش نیروی فعال جوان و کار- انقطاع نسل جامعه بشری- افسردگی جامعه- ضعیف شدن کشور از لحاظ نیروی نظامی و دفاعی.

۵- اگر مواردی از مدیریت درست مشکلات و حوادث در خانواده خود یا خویشان و آشنایان سراغ دارید، در کلاس بیان کنید.

مانند تشکیل صندوق خیریه خانوادگی برای رفع نیازهای مالی و درمانی خانواده نیازمند خویشان و آشنایان و...

۶- فواید صله ارحام برای خانواده ها چیست؟ ازدیاد مهر و محبت بین اقوام- خبردار شدن از مشکلات یکدیگر- اثرات مثبت از لحاظ روانی.

۷- اصل دهم قانون اساسی در انتهای درس ۲۲ را بخوانید. چرا چنین اصلی را در قانون اساسی کشور ما قرار داده اند؟ چون هیچ جامعه ای بدون خانواده امکان رشد و شکوفایی را ندارد و دین اسلام برای خانواده ارزش زیادی قائل شده است.

۸- چگونه بیمه شدن اعضای خانواده در امور مختلف میتواند به رفع مشکلات و آرامش بیشتر خانوادهها کمک کند؟ با راهنمایی معلم چند نمونه بیان کنید. در هنگام حوادث و مشکلات بیمه خسارت های مالی ایجاد شده را می پردازد و فشار مالی تا حدی از دوش نواده کم می شود و باعث ایجاد آرامش روانی در اعضای خانواده به خصوص پدر و مادر می شود.

۱- توضیح دهید که چرا حکومت ها پدید آمده اند؟ همان طور که زندگی اجتماعی یک ضرورت است و انسان ها نمی توانند به تنهایی زندگی کنند و نیازهای مادی و معنوی خود را برطرف کنند، داشتن حکومت نیز برای یک جامعه یک ضرورت است. و هیچ جامعه ای نمی تواند بدون وجود حکومت باقی بماند. زیرا در زندگی اجتماعی نیازهای مشترکی وجود دارد و افراد برای تنظیم امور خود به قوانین و مقرراتی نیاز پیدا می کنند. آنها همچنین برای اجرای قوانین و حل اختلافات، برقراری امنیت و نظم، ایجاد هماهنگی میان فعالیت های مختلف جامعه و دفاع از هجوم دشمنان ناگزیرند حکومتی تشکیل دهند و اداره امور جامعه را به افرادی بسپارند. بنابر این بدون نهاد حکومت، جامعه دچار اختلال و هرج و مرج می شود.

۲- نهاد حکومت در همه کشورها وجود دارد. صحیح (*) غلط ( )

۳- همه حکومت ها تقریباً وظایف مشابهی بر عهده دارند. صحیح (*) غلط ( )

۴- مهمترین ویژگی های ارزشی و فرهنگی یک کشور را چه چیزی نمایان می سازد؟ نهاد حکومت

۵- ممکن است برخی از حکومت ها وظایف خود را به درستی انجام ندهند. صحیح (*) غلط ( )

۶- برخی از مهم ترین وظایف حکومت ها را بنویسید.

✓ وضع قوانین و مقررات لازم در امور مختلف

✓ اجرای قوانین

✓ برقراری نظم و امنیت

✓ رسیدگی به اختلافات و شکایت ها

✓ تعلیم و تربیت

✓ حفظ میراث فرهنگی

✓ عمران و آبادانی کشور

✓ ایجاد وسایل و امکانات لازم برای رفع نیازهای معیشتی، اجتماعی و اقتصادی مردم

✓ ایجاد هماهنگی بین فعالیت های مختلف اقتصادی و اجتماعی

✓ دفاع از کشور و حفظ تمامیت ارضی

✓ مدیریت منابع طبیعی و ثروت هایی که به عموم مردم تعلق دارند

✓ حمایت از گروه های خاص و نیازمند مانند کودکان بی سرپرست، معلولان و از کار افتادگان

۷- نظر اسلام در مورد حکومت چیست؟ (چرا اسلام وجود حکومت را برای جامعه ضروری می داند؟) اسلام وجود حکومت را برای

جامعه ضروری می داند. زیرا بسیاری از احکام الهی (مانند عدالت) جز با تشکیل یک جامعه و حکومت الهی، محقق نمی گردد.

۸- پیامبر اکرم (ص) پس از هجرت از .. مکه .. به .. مدینه .. حکومت اسلامی را تشکیل داد.

۹- مبدا قوانین و مقررات برای برپایی حکومت از دیدگاه اسلام چیست؟ مبدا قوانین و مقررات برای برپایی حکومت از دیدگاه اسلام،

حکمت و اراده خداوند است و عقل و وحی الهی، دو وسیله اصلی برای شناخت ارزش های الهی، قوانین و مقررات اجتماعی هستند.

۱۰- برخی از قوانین و ارزش های اجتماعی اسلام را بنویسید. عدالت و ایجاد شرایط مناسب برای رشد و تعالی مردم، آزادی انسان ها از همه

بندها و موانع سعادت آنها، استقلال و نفی سلطه بیگانگان، ظلم نکردن، مسئولیت در قبال مظلومان، تأمین اجتماعی و تلاش برای عمران و آبادی

زمین.

۱۱- مجریان قوانین عادلانه باید دو ویژگی داشته باشند، آنها کدامند؟ عدالت را بشناسند و به عدالت رفتار کنند.

۱۲- برای حکومت و اداره امور جامعه چه کسانی شایستگی دارند؟ فقط آن گروه از مردم شایستگی دارند که هم از قوانین و ارزش های الهی آگاهی داشته باشند و هم از نظر تقوا و عدالت از دیگر مردم بالاتر باشند. در رأس این گروه، پیامبران الهی و سپس جانشینان آنها یعنی امامان معصوم^(ع) قرار دارند. در غیاب آنان نیز، افراد باتقوا و عادلانی که آگاهی لازم را به دستورات اسلام داشته و بر اساس تجربه، حکمت و سیاست صحیح، می توانند دستورات اسلام را به درستی بر شرایط و زمان های مختلف تطبیق دهند، ادامه دهنده راه آنها هستند.

۱۳- امت اسلامی برای شکل گیری امامت و ولایت الهی چه باید بکنند؟ باید از پذیرش طاغوت و حکومت های غیر الهی خودداری کند و برای شکل گیری امامت و ولایت الهی بر اساس موازین و ارزش های اسلامی از هیچ تلاشی و مجاهدتی دریغ نرزد.

۱۴- با توجه به آیه ۲۵۷ سوره بقره نظر قرآن در باره حق حاکمیت الهی چیست؟ خداوند ولی و سرپرست کسانی است که ایمان آورده اند. آنها را از ظلمت ها، به سوی نور بیرون می برد. (اما) کسانی که کافر شدند، اولیای آنها طاغوت ها هستند که آنها را از نور، به سوی ظلمت ها بیرون می برند. آنها اهل آتش اند و همیشه در آن خواهند ماند.

۱۵- خداوند در آیه ۵۹ سوره نساء در باره حق حاکمیت الهی چه می فرماید؟ ای کسانی که ایمان آوردید، فرمان برید از خدا و فرمان برید از رسول و اولیای امور از خودتان و اگر در چیزی ستیزه کردید به خدا و رسولش باز گردید.

۱۶- پس از پیروزی انقلاب اسلامی، حکومت .. جمهوری اسلامی .. در ایران تأسیس و جانشین حکومت .. شاهنشاهی .. شد.

۱۷- کلمه "جمهوری" در حکومت اسلامی ایران نشان دهنده چیست؟ نشان می دهد که شکل این حکومت، جمهوری است و در آن حق انتخاب و مشارکت مردم در حکومت به رسمیت شناخته می شود.

۱۸- کلمه "اسلامی" در حکومت اسلامی ایران نشان دهنده چیست؟ کلمه اسلامی نیز یعنی محتوای این حکومت اسلامی است و کشور با اصول و قوانین اسلامی اداره می شود. زمامداران آن نیز باید مؤمن و معتقد به اسلام و متعهد به اجرای آن باشند.

۱۹- بنیانگذار حکومت جمهوری اسلامی، .. امام خمینی .. (قدس سره) است.

۲۰- طبق قانون اساسی مهمترین رکن حکومت جمهوری اسلامی چیست و بر چه پایه ای است؟ رهبری می باشد و بر پایه ولایت فقیه است.

۲۱- سه قوه مقننه، قضائیه و مجریه تحت نظارت .. رهبری .. به اداره امور کشور می پردازد.

۲۲- ولایت به چه معناست؟ ولایت به معنای سرپرستی است.

۲۳- از دیدگاه اسلام ولایت مختص چه کسی است؟ از دیدگاه اسلام پیامبران و امامان معصوم^(ع) از طرف خداوند نمایندگی دارند که مردم را سرپرستی کنند.

۲۴- بر طبق اصل پنجم قانون اساسی در زمان غیبت امام زمان^(عج) سرپرستی جامعه اسلامی بر عهده کیست؟ بر عهده فقیه عادل و باتقوا، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است.

۲۵- ارکان حکومت جمهوری اسلامی را رسم کنید.

۲۶- نمایندگان مجلس شورای اسلامی و اعضای شورای نگهبان مربوط به کدام یک از ارکان حکومتی زیر هستند؟

- (الف) قوه مجریه ( ) (ب) قوه قضائیه ( ) (ج) قوه مقننه (*) (د) رهبری ( )

۲۷- رئیس جمهوری، معاونان و وزارت خانه ها مربوط به کدام یک از ارکان حکومتی زیر هستند؟

- (الف) قوه مجریه (*) (ب) قوه قضائیه ( ) (ج) قوه مقننه ( ) (د) رهبری ( )

۲۸- چند مورد از مهم ترین وظایف و اختیارات رهبر جمهوری اسلامی را بر اساس اصل ۱۱۰ قانون اساسی بنویسید.

✓ تعیین سیاست های کلی نظام و نظارت بر حسن اجرای آنها

✓ فرماندهی کل نیروهای مسلح

✓ نصب و عزل و قبول استعفای فقهای شورای نگهبان، رئیس قوه قضائیه، رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و فرماندهان

نیروی نظامی، انتظامی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ...

✓ عفو یا تخفیف مجازات محکومان در حدود موازین اسلامی...

۲۹- کدام مورد از وظایف و اختیارات رهبری نیست؟

(الف) تعیین سیاست های کلی نظام و نظارت بر حسن اجرای آنها ( ) (ج) نصب و عزل و قبول استعفای حقوقدان های شورای نگهبان(*)

(ب) فرماندهی کل نیروهای مسلح ( ) (د) عفو یا تخفیف مجازات محکومان در حدود موازین اسلامی ( )

۳۰- در نظام جمهوری اسلامی علاوه بر رهبری و قوای سه گانه، کدام نهادها در اعمال حاکمیت مشارکت دارند؟ مجلس خبرگان

رهبری، شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای عالی امنیت ملی و شورای عالی انقلاب فرهنگی.

۳۱- چرا تشکیل شوراهای اسلامی روستا، شهر، شهرستان و استان مورد توجه قرار گرفته است؟ از آنجا که نوع حکومت در کشور ما

جمهوری است و مردم باید در همه شئون حکومت نقش و مشارکت داشته باشند.

۳۲- اعضای شوراها را چه کسانی انتخاب می کنند؟ مردم منطقه یا محل انتخاب می کنند.

۳۳- هدف از تشکیل شوراهای اسلامی چیست؟ شوراهای اسلامی با هدف همکاری مردم برای پیشبرد برنامه های اجتماعی، فرهنگی،

اقتصادی و عمرانی با توجه به شرایط و مقتضیات هر منطقه از کشور تشکیل می شوند.

فعالیت های درس ۲۱

۱- با توجه به آنچه در سال‌های قبل درباره قوه مقننه، قضاییه و مجریه خوانده‌اید، چند مورد از مهم‌ترین وظایف حکومت را که در صفحه قبل نوشته شده، انتخاب کنید و بگویید از وظایف کدام قوه است. وضع قوانین و مقررات لازم در امور مختلف (مقننه) اجرای قوانین (مجریه) برقراری نظم و امنیت (قضائیه) رسیدگی به اختلافات و شکایت‌ها (قضائیه) تعلیم و تربیت (مجریه) حفظ میراث فرهنگی (مجریه) عمران و آبادانی کشور (مجریه) ایجاد وسایل و امکانات لازم برای رفع نیازهای معیشتی، اجتماعی و اقتصادی مردم (مجریه) ایجاد هماهنگی بین فعالیت‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی (مجریه) دفاع از کشور و حفظ تمامیت ارضی (مجریه) مدیریت منابع طبیعی و ثروت‌هایی که به عموم مردم تعلق دارند (مجریه) حمایت از گروه‌های خاص و نیازمند مانند کودکان بی سرپرست، معلولان و از کار افتادگان (مجریه)

۲- چرا مبداء اصلی قوانین برای برپایی حکومت از دیدگاه اسلام، حکمت و اراده خداوند است؟ زیرا خداوند آفریننده انسان و مالک حقیقی این جهان هستی است و به همه امور آگاهی دارد.

۳- با مطالعه آیات قرآن کریم در صفحه قبل، دیدگاه اسلام را در باره ماهیت حکومت بیان کنید. مبداء قوانین و مقررات برای برپایی حکومت از دیدگاه اسلام، حکمت و اراده خداوند است و عقل و وحی الهی، دو وسیله اصلی برای شناخت ارزش‌های الهی، قوانین و مقررات اجتماعی هستند.

۴- تحقیق کنید پس از انقلاب اسلامی تاکنون چه انتخابات‌هایی و با چه تعداد در کشور برگزار شده است؟

همه پرس‌و‌پرسی نظام جمهوری اسلامی یکبار ۱۳۵۸ - خبرگان بررسی قانون اساسی یکبار ۱۳۵۸

همه پرس‌و‌پرسی تأیید قانون اساسی یکبار ۱۳۵۸ - همه پرس‌و‌پرسی بازنگری قانون اساسی یکبار ۱۳۶۸

انتخابات ریاست جمهوری ۱۴ بار - انتخابات شورای اسلامی شهر و روستا ۶ بار

انتخابات مجلس خبرگان رهبری ۵ بار - انتخابات مجلس شورای اسلامی ۱۲ بار

۵- حکومت جمهوری اسلامی چه ویژگی‌هایی دارد؟ مردمی - اسلامی - انقلابی - بر پایه ولایت فقیه و ...

- ویژگی‌های رهبر در حکومت جمهوری اسلامی کدام‌اند؟ فقیه عادل و باتقوا، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است.

۶- در روزنامه‌ها یا مجلات، یک یا چند مورد از توصیه‌های رهبر جمهوری اسلامی ایران به کارگزاران حکومتی را درباره امور مختلف

کشور جست‌وجو کنید و بنویسید. در صورتی که به اینترنت دسترسی دارید، می‌توانید به پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری یا

پایگاه اطلاع‌رسانی حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به نشانی «[www\[dot\]leader\[dot\]ir](http://www.leader.ir)» و

«[www\[dot\]khamenei\[dot\]ir](http://www[dot]khamenei[dot]ir)» مراجعه کنید. پس از جمع‌آوری گزیده سخنان مقام معظم رهبری، آنها را روی یک تابلو نمایش دهید.

۱- مسئولین باید آماده پاسخ‌گویی به آحاد مردم باشند.

۲- مسئولین در جمهوری اسلامی نباید خود را رئیس و بالاتر از مردم بدانند.

۳- انتخاب افراد باید بر اساس شایسته‌سالاری تعهد و تخصص صورت گیرد.

۷- درباره یکی از نهادهایی که در مدیریت کلان و حاکمیت کشور (غیر از رهبری و قوای سه‌گانه) نقش دارند، تحقیق کنید و برخی

از مهمترین وظایف آنها را در کلاس بیان کنید. (جواب بر عهده دانش‌آموزان)

۸- درباره فعالیت‌های اخیر شورای اسلامی شهر یا روستای خود تحقیق کنید و مهمترین اقدام‌هایی را که شورا برای پیشرفت منطقه

شما انجام داده است، در کلاس و با راهنمایی معلم خود، به بحث بگذارید. (جواب بر عهده دانش‌آموزان)

۱- وقتی نهاد حکومت در یک جامعه شکل می گیرد، روابط متقابلی بین .. مردم .. و .. حکومت .. پدید می آید.

۲- منظور از واژه شهروندی چیست؟ واژه شهروندی به همین روابط متقابل مردم و حکومت اشاره دارد. شهروندی ارتباطی است که افراد را به یک حکومت مشخص پیوند می دهد و در نتیجه برای فرد و حکومت، حقوق و تکالیفی ایجاد می شود.

۳- منظور از حقوق شهروندی چیست؟ حقوق شهروندی در واقع وظایف و تکالیف حکومت را نسبت به مردم بیان می کند.

۴- حقوق و تکالیف شهروندی در کجا مشخص می شود؟ قوانین هر کشور به خصوص قانون اساسی آن، حقوق و تکالیف شهروندی را معین می کند.

۵- چرا حقوق و تکالیف شهروندی یکسان نیست؟ زیرا حقوق و تکالیف شهروندی متناسب با قوانین بوده و از کشوری به کشور دیگر فرق می کند. هر چند امروزه شباهت های زیادی نیز در حقوق و تکالیف شهروندی در جوامع مختلف مشاهده می شود.

۶- حقوق شهروندی طیف وسیعی از کدام حقوق را شامل می شود؟ از انواع حقوق سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و ...

۷- پنج مورد از انواع حقوق شهروندی را بر پایه قانون اساسی جمهوری اسلامی بنویسید. حق برخورداری از عدالت قانونی - حق برخورداری از عدالت قضایی - حق برخورداری از رفاه و تأمین اجتماعی - حق مشارکت سیاسی - حقوق فرهنگی

۸- عدالت قانونی یعنی چه؟ عدالت قانونی یعنی اینکه حکومت در وضع قوانین، اجرای قوانین و نظارت بر اجرای قوانین بین شهروندان تبعیض قائل نشود.

۹- پیامبر اکرم (ص) در مورد رعایت عدالت قانونی چه می فرمایند؟ ... امت های پیشین گرفتار و نابود شدند، زیرا وقتی اشراف آنها جرمی مرتکب می شدند آنها را از مجازات معاف می کردند. اما وقتی زیر دستان آنها همان جرم را مرتکب می شدند آنها را به شدت مجازات می کردند.

۱۰- منظور از حق برخورداری از عدالت قضایی چیست؟ شهروندان حق دادخواهی دارند و هر کس می تواند متناسب با نوع دادخواست خود به دادگاه مراجعه کند. شهروندان حق دارند در همه دادگاه ها برای خود وکیل مدافع انتخاب کنند.

۱۱- شهروندان در چه مواردی حق برخورداری از تأمین اجتماعی را دارند؟ بیکاری، معلولیت، پیری، بازنشستگی، بی سرپرستی، از کار افتادگی و حوادث.

۱۲- وظیفه حکومت در مورد رفاه و تأمین اجتماعی چیست؟ حکومت باید با برنامه ریزی مناسب، زمینه را برای رفع فقر و محرومیت و ایجاد شرایط مناسب زندگی فراهم کند

۱۳- مشارکت سیاسی یعنی چه؟ مشارکت سیاسی یعنی اینکه هر شهروند بتواند در امور سیاسی جامعه دخالت کند و در سرنوشت کشور خود نقش داشته باشد.

۱۴- حق برخورداری از رفاه و تأمین اجتماعی را توضیح دهید.

✓ کلیه شهروندان حق دریافت خدمات عمومی به صورت برابر و عادلانه و در کوتاه ترین زمان ممکن را دارند.

✓ شهروندان حق دارند در مواردی مانند: بیکاری، معلولیت، پیری، بازنشستگی، بی سرپرستی، از کار افتادگی و حوادث از تأمین اجتماعی بهره مند باشند.

✓ هر شهروند حق دارد به آموزش و پرورش، مراکز فرهنگی و ورزشی، آتش نشانی، پلیس و نظایر آن دسترسی آسان داشته باشد.

✓ شهروندان حق دارند در محیط پاک و سالم و بدون آلودگی زندگی کنند و از خدمات و امکانات بهداشتی و درمانی مناسب، به بهترین وجه برخوردار شوند.

۱۵- مشارکت سیاسی مردم از چه راه هایی ممکن است صورت بگیرد؟ ممکن است از راه های مختلفی چون شرکت در انتخابات، عضویت و همکاری در احزاب و انجمن های سیاسی، شرکت در راه پیمایی ها و تظاهرات صورت بگیرد.

۱۶- در انتخابات مردم چه نقشی دارند؟ در انتخابات، مردم ممکن است انتخاب کننده باشند و به منظور انتخاب کارگزاران سیاسی در انتخابات شرکت کنند و یا خود داوطلب نمایندگی و به دست گرفتن امور حکومت باشند که در این حالت مردم باید به آنها رأی دهند.

۱۷- در مورد انتخاب مستقیم و غیرمستقیم مردم بر اساس قانون اساسی توضیح دهید. بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی، مردم برای انتخاب برخی از کارگزاران مانند رئیس جمهور (رئیس قوه مجریه)، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و یا اعضای شوراهای شهر و روستا به طور مستقیم به افراد مورد نظر خود رأی می دهند.

۱۸- بر اساس قانون اساسی مردم برای انتخاب کدام یک از موارد زیر بصورت غیر مستقیم به افراد رأی می دهند؟

الف) رئیس جمهور ( )   ب) رهبر (*)   ج) شورای شهر و روستا ( )   د) نمایندگان مجلس ( )

۱۹- رهبر چگونه انتخاب می شود؟

الف) رأی مردم ( )   ب) مجلس خبرگان (*)   ج) شورای نگهبان ( )   د) نمایندگان مجلس ( )

۲۰- برخی از حقوق فرهنگی که در قانون اساسی مورد تأکید است را بنویسید. حمایت از تشکیل خانواده و پاسداری از روابط خانوادگی، حمایت از تعلیم و تربیت شایسته، آزاد بودن استفاده از زبان های قومی و محلی در مطبوعات و رسانه های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس، در کنار زبان فارسی.

۲۱- نمونه هایی از تجاوز نکردن به منافع عمومی و حقوق دیگران را بنویسید.

✓ همه افراد حق انتخاب شغل دلخواه و کسب درآمد دارند اما فرض کنید فردی بخواهد در شهر و در حیاط خانه خود دامداری ایجاد کند و دام پرورش دهد. از آنجا که این کار موجب آلودگی و ضرر رسیدن به بهداشت و سلامت ساکنان محله می شود و البته قانون نیز چنین اجازه ای را به وی نمی دهد.

✓ همه افراد، مالک اتومبیل خود هستند و حق دارند در جاده ها رانندگی کنند اما نباید با سرعت غیر مجاز حرکت کنند، زیرا این کار به جان دیگران آسیب می رساند.

۲۲- اصل چهارم قانون اساسی چه می گوید؟ شهروندان مجاز نیستند برای استفاده از حقوق خود به منافع عمومی زیان برسانند و حقوق دیگران را ضایع کنند.

۲۳- هر شهروند در قبال حقوق شهروندی، تکالیف و تعهداتی دارد برخی از این تکالیف را بنویسید. رعایت قانون و مقررات - همکاری با دولت - پرداخت مالیات و عوارض - دفاع از کشور - امر به معروف و نهی از منکر

۲۴- اثرات نادیده گرفتن قانون یا سرپیچی از آن چیست؟ موجب اختلال و هرج و مرج در جامعه می شود.

۲۵- قانون چه موقع جایگاه واقعی خود را در جامعه پیدا می کند؟ وقتی پیدا می کند که همه افراد، اعم از کارگزاران و مسئولان و مردم، آن را رعایت کنند و به آن پایبند باشند.

۲۶- برنامه ها و اقدامات عمرانی، اقتصادی و اجتماعی حکومت ها چه زمانی ثمر می دهد و به هدف می رسد؟ زمانی ثمر می دهد و به هدف می رسد که شهروندان نسبت به پیشرفت کشور دلسوز و حساس باشند و با دولت مشارکت و همکاری کنند.

۲۷- پیام مقام معظم رهبری در نوروز ۹۴ در مورد همکاری مردم و دولت چه بود؟ ... دولت کارگزار ملت است و ملت کارفرمای دولت است. هر چه بین ملت و دولت صمیمیت بیشتر و همدلی بیشتری باشد، کارها بهتر پیش خواهد رفت.

۲۸- شعار سال ۱۳۹۴ چه بود؟ دولت و ملت همدلی و همزبانی

۲۹- بخشی از درآمدهای دولت از راه .. مالیات.. و .. عوارض .. تأمین می شود.

۳۰- مالیات چیست؟ مبلغی است که شهروندان بر اساس قانون و به صورت بلاعوض به دولت پرداخت می کنند تا صرف هزینه های عمومی کشور شود.

۳۱- عوارض را با ذکر مثال تعریف کنید. عوارض مبلغی است که شهروندان در مقابل دریافت خدماتی از دستگاه های اداری و دولتی، به آنها می پردازند، برای مثال، پولی که بابت امتیاز شمارگر (کنتور) آب و برق، صدور گواهی نامه رانندگی، عبور از بزرگراه ها یا وارد کردن کالا به کشور و مانند آن پرداخت می شود.

۳۲- وقتی عناصر قدرت در کشور وجود نداشته باشد، چه اتفاقی می افتد؟ قدرت های مستکبر جهان ما را وادار به اطاعت می کنند و به راحتی می توانند بر سرنوشت و آینده کشور عزیزمان مسلط شوند.

۳۳- اقتدار چیست؟ اقتدار این است که علم، اقتصاد، سازندگی، پیشرفت، عزت و اعتبار بین المللی و همچنین توان دفاعی کشور، به وسیله نیروهای داخلی و از درون یک ملت، جوشیده و تقویت شود.

۳۴- وظیفه نیروی نظامی و انتظامی چیست؟ به شکل خاص وظیفه تأمین امنیت کشور و حراست از مرزهای کشور را بر عهده دارند.

۳۵- اصل ۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در مورد چیست؟

الف) امر به معروف و نهی از منکر (*) (ب) دفاع از کشور ( ) (ج) پرداخت مالیات ( ) (د) خط و زبان ( )

۳۶- اصل ۸ قانون اساسی در باره امر به معروف و نهی از منکر چه می گوید؟ می گوید: در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه ای است همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت. شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می کند.

۳۷- حقوق شهروندی جمهوری اسلامی را با دوره قاجاریه مقایسه کنید. عدم وجود حق آزادی بیان، اظهار نظر و انتقاد در دوره قاجار - عدم مشارکت مردم در امور سیاسی و از عدالت قانونی ... - دسترسی کم مردم به حقوق رفاهی و تأمین اجتماعی - به خاطر تفکر ارباب رعیتی حق برخورداری از عدالت قانونی و قضایی نیز کم بود - در آن دوره مردم با عنوان رعیت شناخته می شدند نه شهروند.

۳۸- کدام اصل قانون اساسی کشور ما مربوط به حق تأمین اجتماعی است؟ اصل ۲۹ قانون اساسی

فعالیت های درس ۲۲

۱- به کمک دبیر، قانون اساسی را به کلاس بیاورید

الف) با استفاده از قانون اساسی، توضیح اصول ۷ و ۲۰ را که در صفحه ۱۵۱ نوشته نشده است، بنویسید.

اصل ۷: طبق دستور قرآن کریم (وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَ شَاوِرُهُمْ فِى الْأَمْرِ) شوراها (مجلس شورای اسلامی، شورای استان، شهرستان، شهر، محل، بخش، روستا و نظایر این ها) از ارکان تصمیم گیری و اداره امور کشورند.

اصل ۲۰: همه افراد ملت اعم از زن و مرد، یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلامی برخوردارند.

ب) در مقابل هریک از حقوق شهروندی که در این درس نوشته شده است، یک یا چند اصل قانون اساسی را که به آن مربوط می شود پیدا کنید و شماره آن را در کنار مطلب مربوط بنویسید.

حق برخورداری از عدالت قضایی (اصل ۳۴ و ۳۵) - حق برخورداری از عدالت قانونی (اصل ۳۲ و ۳۸) - حق مشارکت سیاسی (اصل ۶)
حق برخورداری از رفاه و تأمین اجتماعی (اصل ۲۴ و ۳۱)

پ) در اصل ۲۱ قانون اساسی، دولت موظف شده است تا حقوق زنان را در تمام جهات، با رعایت موازین اسلامی تضمین کند. به این اصل مراجعه و برخی موارد آن را در کلاس مطرح کنید.

عدم وجود حق آزادی بیان، اظهار نظر و انتقاد در دوره قاجاریه - عدم مشارکت مردم در امور سیاسی - در آن دوره مردم با عنوان رعیت شناخته می شدند نه شهروند - دسترسی کم مردم به حقوق رفاهی و تأمین اجتماعی - به خاطر تفکر ارباب - رعیتی حق برخورداری از عدالت قانونی و قضایی (مثلاً حق داشتن وکیل) کم بود.

۲- چند مورد از حقوق شهروندی را که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به رسمیت شناخته شده است؛ با حقوق مردم در دوره قاجاریه و پهلوی مقایسه کنید. عدم وجود حق آزادی بیان، اظهار نظر و انتقاد در دوره قاجاریه، عدم مشارکت مردم در امور سیاسی، در آن دوره مردم به عنوان رعیت شناخته می شدند نه شهروند، دسترسی کم مردم به حقوق رفاهی و تأمین اجتماعی.
از این مقایسه چه نتیجه ای می گیرید؟ در جمهوری اسلامی افراد به عنوان شهروند از حقوق سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بهتری برخوردارند.

مردم برای به دست آوردن حقوق شهروندی خود چه تلاشی هایی کرده اند؟ مردم به رهبری روحانیون و روشنفکران وطن پرست دست به مبارزه پیگیر زدند که انقلاب مشروطه و تشکیل مجلس قانونگذاری در همین راستا بوده است.

۳- کار برگه شماره (۱۶) را کامل کنید. (جواب بر عهده دانش آموزان)

۴- الف) منظور از حق برخورداری از تأمین اجتماعی چیست؟ توضیح دهید. برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کار افتادگی، بی سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت های پزشکی به صورت بیمه و غیره حقی است همگانی.

دولت موظف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و مشارکت مردم، خدمات و حمایت های مالی فوق را برای یکایک افراد کشور تأمین کند.

ب) کدام اصل قانون اساسی کشور ما مربوط به حق تأمین اجتماعی است؟ اصل ۲۹ قانون اساسی

۱- برای بهره وری بیشتر در کارها به چه نکاتی باید توجه کنیم؟ ما در هر محیطی که هستیم، در خانه، مدرسه، اداره، کارخانه، مزرعه و ... می توانیم با فکر کردن و چاره اندیشی، کارها را مؤثرتر و مفیدتر انجام دهیم. به عبارت دیگر، می توانیم هدف های درست را انتخاب کنیم، از امکاناتی که داریم عاقلانه و صحیح بهره ببریم و از اسراف و اتلاف منابع پرهیزیم.

۲- بهره وری با چه مفاهیم و یا اقداماتی ارتباط دارد؟ بهره وری با صرفه جویی، انجام دادن کارها به صورت آگاهانه و عاقلانه، جلوگیری از اسراف و اتلاف منابع، استفاده صحیح از امکانات و نعمت های الهی، کاهش هزینه ها و مانند آن ارتباط دارد.

۳- بهره وری یعنی چه؟ بهره وری یعنی از بین کارهای ممکن، کار درست را انتخاب کنیم و آن را با روش درست انجام دهیم. (اثر بخشی و کارایی)

۴- حدیثی از پیامبر (ص) در مورد بهره وری بیان کنید؟ "خداوند دوست دارد اگر کسی از شما کاری انجام می دهد، آن را محکم و بی عیب انجام دهد."

۵- این سخن از کیست؟ و در چه موردی است؟

"فردی که به کار بی اهمیت پردازد، امور مهم تر را تباه ساقطه است."

از حضرت علی (ع) و در مورد بهره وری می باشد.

۶- نمونه هایی از تفکر بهره وری در زندگی مردم در روزگار گذشته را بنویسید. ابداع و حفر قنات، ذخیره کردن آب در آب انبارها، خشک کردن و ذخیره محصولات کشاورزی و تعاون و همیاری در امور کشاورزی.

۷- فرهنگ چه نقشی در افزایش بهره وری دارد؟ فرهنگ، نقش مهمی در افزایش بهره وری یک جامعه نیز دارد. اگر همه افراد بهره وری در فعالیت های مختلف را ارزش بدانند، جامعه از نظر مادی و معنوی پیشرفت می کند.

۸- توجه به بهره وری برای انسان چه سودی دارد؟ انسان می کوشد هوشمندانه کار کند، با به کارگیری روش های عاقلانه، بهتر به اهداف مادی و معنوی خود برسد و بهترین نتیجه را بدست آورد.

۹- نظر شما درباره افرادی که می خواهند با کار نکردن یا کار کم به ثروت یا موفقیت های بزرگ دست یابند چیست؟ هیچ موفقیتی بدون داشتن همت و تلاش میسر نمی شود و این افراد اگر به جایی هم برسند نمی توانند خود را در آن جایگاه نگه دارند.

۱۰- چند راهکار مهم برای افزایش بهره وری در زندگی را بیان کنید.

استفاده مناسب از وقت و زمان - نظم، ترتیب و انضباط در کارها - اصلاح عادت های غلط مصرفی - انجام دادن کارها از روی آگاهی - تنظیم جدول بودجه اقتصادی

۱۱- وقت و زمان ثروتی است که قابل ذخیره و پس انداز نیست. صحیح(*) غلط ( )

۱۲- وقت و عمرمان چگونه تلف می شود؟ اگر ما برنامه و اولویت بندی مناسب نداشته باشیم و در کارهایمان انضباط نداشته باشیم، وقت و عمرمان تلف می شود و دیگر قابل جبران نخواهد بود.

۱۳- بازیافت چگونه انجام می گیرد؟ اگر در برخی از مواد و لوازم مصرف شده در خانه یا مدرسه یا محل کار، تغییراتی ایجاد کنیم، امکان استفاده مجدد آنها وجود دارد، مانند کاغذ، پلاستیک، شیشه، فلزات و ...

۱۴- دو استفاده بازیافت را بنویسید. بازیافت از هدر رفتن منابع سودمند و سرمایه های ملی جلوگیری می کند و مصرف مواد خام و انرژی را کاهش می دهد.

۱۵- صرفه جویی چیست؟ صرفه جویی کم مصرف کردن نیست بلکه درست و به اندازه است. برای مثال برخی خانواده ها در خرید مایحتاج زندگی یا برگزاری مهمانی ها و تهیه غذا اسراف یا زیاده روی می کنند و اغلب، بخشی از مواد غذایی را دور می ریزند. استفاده صحیح از منابع و انرژی و اتلاف نکردن آنها نیز باید مورد توجه قرار بگیرد.

۱۶- انجام دادن کارها از روی آگاهی چگونه باعث افزایش بهره وری می شود؟ با کسب دانش و مهارت لازم برای هر کار، بازدهی کار ما بیشتر می شود و کمتر اشتباه می کنیم. برای مثال، اگر روش تعمیر وسیله ای را ندانیم و به آن دست بزنیم، ممکن است آن را خراب تر کنیم. برخی از مواد و وسایل به دلیل ناآگاهی افراد از روش های درست نگه داری آنها از بین می روند. مانند اگر شیوه صحیح شست و شوی یک لباس یا نگهداری مواد غذایی را ندانیم، رودتر از بین می روند و یا غیر قابل استفاده می شوند.

۱۷- کدام گزینه نقش مهمی در افزایش بهره وری دارد؟

الف) فرهنگ (*)   ب) اقتصاد ( )   ج) سیاست ( )   د) حکومت ( )

۱۸- آیا سطح بهره وری دانش آموزی که کیف یا کمد لوازم التحریرش شلوغ و نامرتب است، پایین می رود؟ بله، چون نداشتن نظم و ترتیب و انضباط در کارها باعث هدر رفتن وقت و زمان برای پیدا کردن وسایل و لوازم التحریرش می شود و باعث پایین آمدن بهره وری می شود.

۱۹- برخی از دانش آموزان چگونه از اوقات تابستان خود استفاده می کنند؟

برای کار آموزی و کسب مهارت های مختلف و حتی درآمد استفاده می کنند و این فرصت طلایی را فقط صرف تفریح و اوقات فراغت نمی کنند.

۲۰- منظور از تنظیم جدول بودجه اقتصادی چیست؟ تنظیم این بودجه چه فایده ای دارد؟ تنظیم جدولی که در آن درآمدها و هزینه های

(دخل و خرج) ماهانه افراد یا خانواده نوشته می شود و همکاری بین اعضای خانواده نیز از راهکارهای کمک به بهره وری است. مخارج شما کنترل می شود، اندوخته های شما بهتر مدیریت می شود، هزینه های غیر ضروری حذف می شود و خانواده دچار مشکل نمی شود.

۱- گفت و گو و همفکری کنید

الف) آیا شما یا اعضای خانواده تان با مثال های صفحه قبل یا موارد مشابه، روبه رو شده اید؟ موارد را بیان کنید تا همکلاسی هایتان درباره آنها اظهار نظر کنند.

برای مثال من یک خانم خانه دار هستم برای تهیه وسایل مورد نیاز منزل از فروشگاه های زنجیره ای استفاده می کنم تا در وقت و هزینه صرفه جویی کنم.

من یک فردی هستم که به هنر علاقه دارم با استفاده از ظروف پلاستیکی و شیشه ای استفاده شده وسایل مختلفی می سازم. در خانواده ما مادرم در ساعات اوج مصرف برق از روشن کردن لوازم پر مصرف مانند اتو و جارو برقی خودداری می کند.

ب) به طور گروهی، فکر کنید و روشی را پیشنهاد کنید که در یکی از کارها یا فعالیت های مدرسه، بازدهی را افزایش دهد و باعث استفاده صحیح از امکانات شود. برای مثال، با چه راهکاری می توان از تلف شدن وقت کلاس برای حضور و غیاب و دیدن تکالیف جلوگیری کرد؟ پیشنهادهای خود را با ذکر دلیل بنویسید و از طریق معلم به دست مسئولان مدرسه برسانید.

گروه بندی دانش آموزان، مشخص بودن جای هر دانش آموز در کلاس که هنگام غیبت او سریع مشخص شود، انتخاب یک نماینده برای انجام حضور و غیاب و...

۲- درباره این سخنان ارزشمند پیامبر اکرم و امام علی (ع) فکر کنید و معنی و مفهوم هر یک را با ذکر یک مثال توضیح دهید. یعنی اگر می خواهیم کاری را انجام دهیم آن را به صورت کامل و خیلی عالی انجام دهیم تا هم زمان بیهوده هدر نشود و هم آن کار به دیگران آسیب نزند، افرادی که مشغول ساختن مسکن هستند، اگر مصالح خوب به کار نبرند، هم احتمال تخریب و دوباره کاری وجود دارد و هم آسیب به دیگران در سخن امام علی (ع) می شود این بیت را استفاده کرد که کار نیکو کردن به از پر کردن است. افراد باید امور مهم را انجام دهند تا در زمان صرفه جویی رده باشد؛ مانند دانش آموزان هنگام مطالعه کتب درسی آن را خلاصه کنند تا در زمان آزمون فقط نکات مهم را بخوانند.

۳- معنی آیات قرآن کریم و سخنان امامان معصوم (ع) را بخوانید. عوامل مؤثر در بهره وری را از آنها استخراج و فهرست کنید.

✓ بخورید و بیاشامید و اسراف نکنید. (به هدر دادن و اسراف کردن)

✓ و در امورشان با یکدیگر مشورت می کنند. (مشورت کردن و استفاده از نظرات دیگران)

✓ هر کس میانه روی کند هرگز محتاج نشود. (میانه روی و اعتدال)

✓ کسی که برای تأمین مخارج خانواده اش تلاش کند همانند کسی است که در راه خداوند جهاد می کند (اهمیت به کار و تلاش و خانواده)

✓ شما را به تقوای الهی و نظم در امور سفارش می کنم. (تقوا)

✓ ... فرصت ها مانند ابر می گذرند، پس فرصت های نیکو را غنیمت بشمرید و از آنها استفاده کنید. (برنامه ریزی در زندگی)

۴- گفت و گو کنید.

هر یک از هنجارهای زیر در جامعه چگونه از بهره وری جلوگیری می کند و در تضاد با آن است؟ توضیح دهید.

✓ مهمانی ها، مجالس و جشن های مفصل و پرهزینه (اسراف)

✓ مدگرایی و چشم و هم چشمی در خرید لباس به جای تمیز و ساده پوشی (زیاده روی)

✓ نداشتن برنامه مناسب برای اوقات فراغت و تفریح (بی نظمی)

✓ ورزش نکردن و پر خوری (عدم توجه به سلامتی)

۵- یک زوج جوان می‌خواهند جشن عروسی ساده‌ای با حداقل هزینه برپا کنند. اگر قرار باشد از شما کمک فکری بگیرند، چه طرح و پیشنهادی به آنها می‌دهید؟ همفکری کنید و طرح خود را روی کاغذ بنویسید.

لوازم ضروری زندگی، به جای هزینه کلان جشن در تالارهای بزرگ می‌توانند جشن کوچک خانوادگی برگزار نمایند، اجاره خانه کوچک با مبلغ پایین، جلوگیری رسم و رسومات هزینه‌دار، مانند خرید سرویس طلا، جواهرات، برگزاری مراسم عقد و عروسی با هم نه به طور جداگانه

۶- متن صفحه بعد را درباره یک کار آفرین بخوانید.

الف) چه نکاتی در این متن برای شما قابل توجه است؟

داشتن روحیه بالا در کار و پیشرفت، دلسرد نشدن از شکست، پشتکار و شجاعت، ریسک کردن، استفاده از خلاقیت و همکاری دوستان و...

۶- متن صفحه بعد را درباره یک کار آفرین بخوانید.

الف) چه نکاتی در این متن برای شما قابل توجه است؟

داشتن روحیه بالا در کار و پیشرفت، دلسرد نشدن از شکست، پشتکار و شجاعت، ریسک کردن، استفاده از خلاقیت و همکاری دوستان و...

ب) نظر شما درباره افرادی که می‌خواهند با کار نکردن یا کار کم به ثروت یا موفقیت‌های بزرگ دست یابند چیست؟

هیچ موفقیتی بدون داشتن همت، تلاش، همکاری و امید میسر نیست

۷- دلیل بیاورید: الف) آیا سطح بهره‌وری دانش آموزی که کیف یا کمد لوازم تحریرش شلوغ و نامرتب است، پایین می‌رود؟ چرا؟
بله، زیرا زمان را از دست می‌دهند، احتمال تخریب وسایل زیاد است، در نتیجه این موارد باعث پایین بردن سطح بهره‌وری است.

۸- منظور از تنظیم بودجه ماهانه خانواده چیست؟

یعنی اینکه یک خانواده بداند در ماه چقدر درآمد دارد و چه مقدار هزینه.

تنظیم این بودجه چه فایده‌ای دارد؟ توضیح دهید.

تمامی آن را در جایی ثبت کنند تا از انجام اموری که هزینه خانواده را نسبت به درآمد افزایش می‌دهند جلوگیری نماید و این به در این جدول مشخص می‌شود در چه کارهایی باید هزینه بیشتر و یا کمتر شود.

۹- کار برگه شماره (۱۷) (چند پیشنهاد برای بهره‌وری) را انجام دهید.

(جواب بر عهده دانش آموزان)

۱۰- یکی از عادت‌های غلط بعضی از دانش آموزان مصرف نادرست و بی‌رویه کاغذ است، چند راهکار برای بهره‌وری در مصرف

کاغذ پیشنهاد کنید. استفاده از دو طرف کاغذ، استفاده از کاغذهای باطله، استفاده از پشت برگه‌ها به عنوان چرک نویس، ساخت کاردستی از کاغذهای باطله، استفاده از دفاتر سال‌های قبل، استفاده از وایت برد کوچک خانگی و...

۱۱- تفکیک زباله از مبداء یعنی چه؟ چه راهکارهایی برای کمک به این امر می‌توانید برشمارید؟ تفکیک زباله از مبداء یعنی جداسازی

مواد از یکدیگر در محل، به منظور جلوگیری از آلودگی بیشتر، با برنامه‌ریزی تا موادی که قابل بازیافت هستند مجدداً به چرخه طبیعت برگردند. لذا زباله‌ها و پسماندها قبل از اینکه روی هم انباشته شوند از هم جدا می‌شوند. تفکیک زباله در مبداء باعث کاهش هزینه و زمان بازیافت می‌شود. باید برای اینکار زباله‌های شیشه‌ای را در بسته‌های سبز رنگ، پلاستیک‌ها در بسته‌های قرمز رنگ، مواد ارگانیک و فاسد شدنی در بسته‌های نارنجی رنگ، فلزات در بسته‌های آبی رنگ، کاغذها در بسته‌های لیمویی رنگ و باتری‌ها در بسته‌های خاکستری رنگ تفکیک شوند.

۱۲- به وسایل خودتان و همچنین مواد دورریختنی که در یک هفته در منزل شما تولید شده است، نگاهی دقیق بیندازید چه چیزهایی

را می‌توانید بیابید که امکان استفاده مجدد از آنها برای شما با خانواده‌تان با دیگران وجود دارد؟

بطری نوشابه و آب معدنی، روزنامه و کاغذهای باطله و...

۱- منظور از فعالیت اقتصادی چیست؟ هر جامعه‌ای برای ادامه زندگی و رفع نیازهای خود ناگزیر است از منابع طبیعی استفاده کند و وسایل مورد نیاز خود را تولید کند. به این کار "فعالیت اقتصادی" گفته می‌شود.

۲- تولید ممکن است تولید .. کالا.. یا .. خدمت.. باشد.

۳- همه افراد جامعه و حتی تولیدکنندگان و توزیع کنندگان به نوبه خود مصرف کننده اند. صحیح (*) غلط ( )

۴- بین افراد رابطه اقتصادی چگونه ایجاد می‌شود؟ افراد در این فعالیت‌ها با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند. بدین ترتیب هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند بدون فعالیت‌های اقتصادی به حیات خود ادامه دهد و در همه جوامع، چرخه تولید، توزیع و مصرف وجود دارد و همواره بین افراد روابط اقتصادی برقرار می‌شود.

۵- برای افزایش بهره‌وری اقتصادی چه باید کرد؟ برای افزایش بهره‌وری در فعالیت‌های اقتصادی، باید بهره‌وری را در تولید و توزیع افزایش دهیم و الگوی مصرف را نیز عقلانی کنیم.

۶- منظور از نهاده (داده‌ها) یا ورودی چیست؟

منابع طبیعی (معدن، مواد خام و انرژی و ...)

نیروی کار (مدیر، متخصصان، کارکنان، کارگران و ...)

سرمایه (پول، زمین، کارخانه، تجهیزات و ماشین‌آلات، ساختمان و ...)

سایر هزینه‌ها (مالیات، تحقیقات و ...)

۷- افزایش بهره‌وری به چه معناست؟ به این معناست که با روش‌های مناسب، هزینه‌های خود را با حفظ کیفیت کالا با خدمات، کاهش دهیم و در مقابل، خروجی‌های فعالیت اقتصادی خود (ستانده) را افزایش دهیم.

۸- اگر میزان هزینه‌های تولید (نهاده‌ها) را افزایش دهیم و به همان اندازه میزان تولید افزایش یابد، باز هم می‌توانیم ادعا کنیم بهره‌وری اتفاق افتاده است؟ خیر چون با افزایش هزینه و تولید ثابت، قیمت کالا بالا می‌رود.

۹- آیا در محل زندگی شما مراکز خریدی وجود دارند که بتوان گفت موجب عرضه بهتر کالا یا خدمات شده‌اند و بهره‌وری در توزیع را بالا برده‌اند؟ در باره آنها توضیح دهید. بله، عمده‌فروشی‌هایی که قیمت‌ها را پایین‌تر از روی کالا می‌فروشند یا فروشگاه‌های زنجیره‌ای که باعث شده فروش روزانه آنها بالا رود.

۱۰- جایگاه تولید در اسلام چیست؟ از دیدگاه اسلام، طبیعت و منابع طبیعی، آیات و نشانه‌های حکمت خداوند و نعمت‌های الهی هستند. و انسان حق استفاده بی‌رویه از طبیعت و لطمه زدن به آن را ندارد. همچنین از منظر اسلام، اقتصاد و تولید وسیله‌اند نه هدف یعنی تولید وسیله‌ای است که انسان از طریق آن نیازهای ضروری خود را رفع می‌کند و به مسائل مهم‌تر می‌پردازد.

۱۱- در دنیای امروز تولید به چه هدفی صورت می‌گیرد؟ در دنیای امروز، تولید با هدف کسب سود بیشتر انجام می‌گیرد و سودجویان بدون توجه به تخریب و نابودی طبیعت همچنان به تولید بیشتر ادامه می‌دهند.

۱۲- از نظر اسلام، اقتصاد و تولید هدفند نه وسیله. صحیح ( ) غلط (*)

۱۳- سیاست کشورهای قدرتمند صنعتی در بهره‌برداری از طبیعت و منابع طبیعی چیست؟ کشورهای قدرتمند صنعتی امروز سعی می‌کنند از طبیعت و منابع طبیعی خود محافظت کنند اما با تبلیغات و تحت تأثیر قرار دادن مردم دیگر کشورها، مصرف‌گرایی را که موجب تخریب محیط زیست می‌شود، تشویق می‌کنند.

۱۴- چرا افزایش تولید به هر روش و هر قیمتی مجاز نیست؟ چون افزایش تولید و فعالیت‌های اقتصادی اگر به محیط زیست لطمه بزنند، با اصول بهره‌وری سازگار نیست زیرا نابودی و تخریب طبیعت، خود هزینه‌های مجدد و مشکلات جبران‌ناپذیری برای ما به وجود می‌آورد.

۱۵- در دو دهه اخیر در نواحی داخلی کشور ما به طور بی‌رویه .. جاه‌های عمیقی .. حفر شد.

۱۶- کشورهای صنعتی قدرتمند با بهره برداری بی رویه از منابع طبیعی چه چیزی را تشویق می کنند؟ مصرف گرایی

۱۷- حفر بی رویه چاه های عمیق چه مشکلاتی را پیش می آورد؟ مشکلاتی چون کم آبی شدید در منطقه، خشک شدن مزارع و تخلیه روستاها و یا افزایش احتمال بروز زمین لرزه را به دنبال دارد که جبران آنها بسیار دشوار است.

۱۸- استفاده از سموم کشاورزی چه مزایا و معایبی دارد؟ مصرف این مواد میزان تولید سبزیجات و میوه ها را بالا می برد اما به دلیل انتقال سموم به آب و خاک و بدن انسان، موجب شیوع بیماری های خطرناک می شود و پس از آن باید هزینه های زیادی برای درمان مردم صرف شود.

۱۹- وظیفه وزارت کشاورزی در زمینه آموزش کشاورزان در استفاده از سموم چیست؟ آموزش کشاورزان در این زمینه و نظارت بر میزان مصرف سموم و کودهای شیمیایی و همچنین ترویج شیوه های جدید کشاورزی .

۲۰- چرا امروزه بجای واژه بهره وری، از بهره وری سبز استفاده می شود؟ بخاطر اهمیت حفظ محیط زیست.

۲۱- منظور از بهره وری سبز چیست؟ این است که از ابزارها، روش ها و فناوری های مختلف در همه مراحل تولید، توزیع و مصرف به گونه ای استفاده کنیم که تأثیرات مضر و منفی فعالیت ها بر محیط زیست به کمترین حد ممکن برسد.

۲۲- بهره وری در کشور ما چگونه است؟ متأسفانه کشور ما در مقایسه با برخی کشورها از نظر بهره وری وضعیت چندان مطلوبی ندارد.

۲۳- وظیفه ما در مورد بهره وری در کشورمان چیست؟ همه ما موظفیم با برنامه ریزی صحیح، نگرش بهره وری را در همه فعالیت های بخش های مختلف اقتصاد (کشاورزی، صنعت و خدمات) ترویج کنیم و به کار بگیریم.

۲۴- به چه دلیل مقام معظم رهبری توصیه به طراحی سیاست اقتصاد مقاومتی را دادند؟ پس از انقلاب اسلامی، کشورهای سلطه گر و قدرت های بزرگ اقتصادی که با وقوع انقلاب، منافع خود را در خطر می دیدند مشکلاتی مانند جنگ تحمیلی، تحریم اقتصادی و ... را بر سر راه ما قرار دادند تا از پیشرفت کشورمان جلوگیری کنند. این مخالفت ها تا امروز نیز ادامه دارد و آنها سعی می کنند ایران را از نظر اقتصادی شکست بدهند.

۲۵- سیاست اقتصاد مقاومتی را چه کسی توصیه و رهنمود کردند؟

الف) رهبر معظم (*) (ب) رئیس جمهور ( ) (ج) رئیس مجلس ( ) (د) رئیس قوه قضائیه ( )

۲۶- اقتصاد مقاومتی یعنی چه؟ اقتصاد مقاومتی یعنی در شرایط سخت بتوانیم کمترین اتلاف هزینه را داشته باشیم، روی پای خود بایستیم، از تولید ملی حمایت کنیم، از اسراف بپرهیزیم و از منابع و امکانات حداکثر استفاده را بکنیم.

۲۷- محور اصلی اقتصاد مقاومتی، .. بهره وری .. است.

۲۸- وظیفه سازمان ملی بهره وری ایران چیست؟ در زمینه وضعیت بهره وری و چگونگی راه های افزایش آن در بخش های مختلف اقتصادی کشور مطالعه، سیاست گذاری و نظارت می کند.

۱- به چند گروه تقسیم شوید. محصولی مانند نان را در نظر بگیرید. هر گروه یکی از مراحل را انتخاب کند: مرحله اول تولید (کشت گندم، برداشت گندم، تولید آرد، پختن نان) مرحله دوم توزیع یا فروش نان و مرحله سوم مصرف نان. هر گروه بگوید که چه راههایی برای بالا بردن بهره‌وری در آن مرحله وجود دارد. در مرحله اول مواردی مانند کشاورزی مکانیزه با استفاده از روش‌های صحیح و با آبیاری قطره‌ای و درو توسط کمباین و در تولیدی استفاده از کارخانه‌های صنعتی و در پخت نان آموزش نانوایان با نحوه صحیح پخت نان می‌توان اشاره کرد. در مرحله دوم می‌توان با آموزش از طریق رسانه‌ها مردم را به آگاهی رساند که به میزان مصرف خرید کنند در مرحله مصرف هم روش‌های صحیح نگهداری از نان مانند قرار دادن در فریزر و نگاه داشتن نان در کیسه‌های پلاستیکی می‌تواند به بهره‌وری کمک کند.

۲- به نظر شما، اگر میزان هزینه‌های تولید (نهاده‌ها) را افزایش دهیم و به همان اندازه میزان تولید افزایش یابد، باز هم می‌توانیم ادعا کنیم بهره‌وری اتفاق افتاده است؟ خیر، زیرا بهره‌وری زمانی اتفاق می‌افتد که کیفیت نیز افزایش پیدا کند و در مرحله فرآیند بهره‌وری انجام شود یعنی روش‌های تولید و توزیع نیز باید اصلاح شود.

۳- آیا در محل زندگی شما مراکز خریدی وجود دارند که بتوان گفت موجب عرضه بهتر کالا یا خدمات شده‌اند و بهره‌وری در توزیع را بالا برده‌اند؟ درباره آنها توضیح دهید. با توجه به محل سکونت دانش‌آموزان متفاوت است ولی فروشگاه‌های زنجیره‌ای یکی از مهم‌ترین مراکزی هستند که موجب بهره‌وری شده‌اند زیرا در آنها بسیاری از اجناس را می‌توان تهیه کرد و یا ایجاد میادین میوه و تره‌بار توسط شهرداری‌ها که فاصله تولید و مصرف را کاهش داده است و به جای این که افراد به چندین مغازه بروند به یک محل می‌روند و می‌تواند روزانه و یا ماهانه خود را تهیه می‌کنند.

۴- چه کارهایی می‌توان انجام داد تا هزینه‌های آب، برق و گاز مدرسه شما (در عین تأمین نیازهای لازم دانش‌آموزان) کاهش یابد. استفاده از لامپ‌های کم مصرف، خاموش کردن سیستم روشنایی و سرمایشی بعد از تعطیلی کلاس‌ها، استفاده از آبیاری قطره‌ای برای آبیاری باغچه‌ها، برای نظافت حیاط مدرسه بجای آب از جارو استفاده شود، کنترل شیرهای آب و جلوگیری از چکه کردن، عایق بندی لوله‌های آب گرم، نصب کولرها در سایه و جلوگیری از نشت آب کولرها، گردگیری لامپ‌های روشنایی (لامپ‌های غبار گرفته نور کمتری دارند)، گذاشتن ورقه آلومینیوم پشت رادیاتورهای شوفاژ تا حرارت را به طرف اتاق منعکس کند، استفاده از نوار درزگیر برای پنجره‌ها، الزام دانش‌آموزان به آوردن لیوان و بطری آب (خوردن آب با دست مقدار زیادی آب را هدر می‌دهد)، تعمیر شیشه‌های شکسته، گذاشتن مأمور جهت خاموش کردن لامپ‌ها در ساعات تفریح، خاموش نمودن رایانه‌های دفتر آموزشگاه در مواقعی که از آنها استفاده نمی‌شود، تنظیم درجه حرارت مناسب (۲۶ درجه).

۵- مسعود و پسر عمویش با هم به مسافرت رفته و در مهمان‌سرای اقامت داشتند. یک روز برای گردش در شهر از مهمان‌سرا بیرون رفتند. هنوز چند قدمی بیشتر از آن جا دور نشده بودند که مسعود گفت: «فراموش کردم لامپ‌ها و کولر (خنک‌کن) اتاق را خاموش کنم. باید برگردم و این کار را انجام دهم.» ولی پسر عمویش گفت: «لازم نیست. ما برای اقامتمان و چیزهایی که مصرف می‌کنیم به صاحب مهمان‌سرا پول می‌دهیم.» شما کدام نظر را درست می‌دانید؟ چرا؟ نظر مسعود، هر چند آنها هزینه هتل را پرداخت می‌کنند اما به هر حال انرژی یک کشور در حال هدر رفتن است چه مسعود و چه پسر عمویش هزینه آن را بپردازند و یا صاحب هتل، اسراف در مصرف مانع از بهره‌وری و موجب خرابی و تحمیل هزینه‌های زیاد می‌شود. هزینه تولید و توزیع نیروی برق و همچنین نگهداری از تجهیزات بسیار سنگین است در صورتی که با بهره‌وری درست می‌توان حتی برق را صادر کرد و موجب درآمد بیشتر برای کشور شد.

۶- کاربرگه شماره (۱۸) را با همفکری یکدیگر در کلاس انجام دهید. (جواب بر عهده دانش آموزان)

۷- همفکری کنید و بگویید شما دانش آموزان از چه راههایی می توانید به تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در کشور کمک کنید. دست کم سه راه پیشنهاد کنید.

خرید کالاهای داخلی- نگهداری درست امکانات موجود مدرسه- درست و با انگیزه درس خواندن جهت کمک به آینده کشور- آموزش نیروهای خلاق و توانمند جهت تولید کالاها و صادرات به کشورهای دیگر استفاده از تولیدات داخلی- صرفه جویی در مصرف لوازم التحریر- بازیافت کاغذهای باطله.

تهیه کننده:

علی ندافی

"دبیر مطالعات منطقه ۳ تهران"

اردیبهشت ماه ۱۴۰۲

@MotaLeat909